

საჩუქრისგანაცხადი

წერილი

სახელმწიფო აუდიტის სამსახური

სახელმწიფო აუდიტის სამსახური

სარეკომენდაციო წერილი

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ერთიანი რესპუბლიკური
ბიუჯეტით განსაზღვრული საბიუჯეტო ორგანიზაციები

2020 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული
საანგარიშგებო პერიოდის ნაერთი
(კონსოლიდირებული) ბუღალტრული
ანგარიშგების ფინანსური აუდიტი

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის
უმაღლესი საბჭოს აპარატის უფროსს
ბატონ ზურაბ მეზონიას

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის
მთავრობის აპარატის უფროსს
ბატონ ოთარ გარმელიას

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის
ფინანსთა და დარგობრივი ეკონომიკის
მინისტრს, ბატონ **ლევან თევზაიას**

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის
განათლებისა და კულტურის მინისტრს
ქალბატონ ეკა ხოფერიას

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის
ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის
მინისტრს, ბატონ **ლევან ჩაკვეტაძეს**

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის
აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკიდან
იძულებით გადაადგილებულ პირთა-დევნილთა
მინისტრს, ბატონ **დავით ფაცაცას**

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის
იუსტიციისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის
საკითხებში სახელმწიფო მინისტრს
ქალბატონ ნანა გაბელიას

ზემო აფხაზეთში აფხაზეთის ავტონომიური
რესპუბლიკის მთავრობის წარმომადგენლობის
ხელმძღვანელს, ბატონ **მეველუდ ჯაჭვლიანს**

მოგესხენებათ, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მიერ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ერთიანი რესპუბლიკური ბიუჯეტით განსაზღვრული საბიუჯეტო ორგანიზაციების 2020 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული პერიოდისთვის მომზადებული ნაერთი (კონსოლიდირებული) ბუღალტრული ანგარიშგების ფინანსური აუდიტის შედეგად გაიცა პირობითი დასკვნა.

აუდიტი ჩატარდა უმაღლესი აუდიტორული ორგანოების საერთაშორისო სტანდარტების (ISSAI) შესაბამისად.

აუდიტის შედეგად გამოვლენილი ნაკლოვანებების საპასუხოდ, წარმოგიდგენთ ჩვენს რეკომენდაციებს და ხელმძღვანელობისთვის მნიშვნელოვან სხვა ინფორმაციას.

წინა პერიოდის აუდიტების შედეგად გაცემულ რეკომენდაციებზე რეაგირების შედეგები ასახულია სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის რეკომენდაციების შესრულების მონიტორინგის სისტემა „არისში“ (<https://aris.sao.ge/>).

პატივისცემით,

ნოე ქაშიბაძე

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის
აფხაზეთის ავტონომიურ რესპუბლიკაში
აუდიტის დეპარტამენტის უფროსი

ტერმინები და შემოკლებები.....	2
1. ტექომენდაციები.....	3
2. ფინანსურ ანგარიშგებასთან დაკავშირებული კორექტირებები	12
3. კანონმდებლობასთან და სხვა მარეგულირებელ ნორმებთან შეუსაბამობის საკითხები	24
4. წინა პერიოდში გაცემული ტექომენდაციების შესრულების მდგომარეობა	30
საკონტაქტო ინფორმაცია	31

ტერმინები და შემოკლებები

აფხაზეთის ა/რ – აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა.

აფხაზეთის ნაერთი კონსოლიდირებული ფინანსურ ანგარიშგება – აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტით განსაზღვრული საბიუჯეტო ორგანიზაციების ნაერთი კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება.

უმაღლესი საბჭო – აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭო.

აფხაზეთის მთავრობა – აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობა.

ჯანდაცვის სამინისტრო – აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო.

განათლების სამინისტრო – აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტრო.

დევენილთა სამინისტრო – აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევენილთა სამინისტრო.

ფინანსთა სამინისტრო – აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და დარგობრივი ეკონომიკის სამინისტრო.

სავაჭრო პალატა – აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის სავაჭრო-სამრეწველო პალატა.

პროგრამების სააგენტო – სსიპ – დევენილთა საარსებო წყაროების მხარდამჭერი პროექტებისა და პროგრამების სააგენტო.

„ბიზნეს-ინკუბატორი“ – სსიპ – აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა სტაჟირების, კვალიფიკაციის ამაღლების და დასაქმების ხელშეწყობის ცენტრი – „ბიზნეს-ინკუბატორი“.

იუსტიციისა მინისტრის აპარატი – იუსტიციისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის საკითხებში აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მინისტრის აპარატი.

შპს – შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება.

1. რეკომენდაციები

1.1 ფინანსური აღრიცხვა

აუდიტის მიგნება

ავხაზეთის ა/რ ბიუჯეტით განსაზღვრული საბიუჯეტო ორგანიზაციების მიერ წარდგენილი ინდივიდუალური ფინანსური ანგარიშგების ბუღალტრული აღრიცხვის მონაცემებთან შედარებით გამოვლინდა შემდეგი სახის ხარვეზები:

- **უმაღლესი საბჭოს** საფინანსო სამსახურის მიერ განხორციელებული ბუღალტრული გატარებები არასრულია, ასევე ფიქსირდება შეცდომით განხორციელებული გატარება. შედეგად, საბუღალტრო ანგარიშებზე: 1250, 1462, 1627, 2230, 2240, 3210, 3252, 4100, 5100, 7200 და 7800 ფიქსირდება შეუსაბამობები ბუღალტრული აღრიცხვის მონაცემებსა და წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებას შორის (იხ. აუდიტის ანგარიშის დანართი N1).
- **დეკნითა სამინისტროს** ბუღალტრული გატარებების ბაზა არასწორი და არასრულია, მასში არ არის ასახული საანგარიშგებო წელს განხორციელებული ყველა ოპერაცია, რის შედეგად ფინანსური ანგარიშგების მუხლები არ ემთხვევა ბუღალტრული აღრიცხვის მონაცემებს (იხ. აუდიტის ანგარიშის დანართი N1). 2020 წელს სამინისტროში ბუღალტრული აღრიცხვა წარმოებდა მემორიალური ორდერებით, თუმცა კანონმდებლობის მოთხოვნების¹ შესაბამისად არ იყო ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით დალაგებული და აკინძული, რის გამოც ვერ იქნა მოძიებული/წარმოდგენილი ყველა მემორიალური ორდერი.
- **ფინანსთა სამინისტროს აპარატის** საფინანსო სამსახურის მიერ განხორციელებული ბუღალტრული გატარებები არასრულია, კერძოდ, დეპოზიტზე პროცენტის სახით დარიცხული შემოსავლების (ჯამში: 267,934 ლარი) მიღების გატარებები „6400 – სხვა შემოსავლები“ ანგარიშზე არ არის განხორციელებული, ხოლო ანგარიშებზე: 1627, 3210, 3253, 5100, 7100 და 7200 ფიქსირდება შეუსაბამობები ბუღალტრული აღრიცხვის მონაცემებსა და წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებას შორის (იხ. აუდიტის ანგარიშის დანართი N1), ასევე ფიქსირდება ღირებულების (შეფასების) გარეშე უძრავი ქონების მიღებისა და გადაცემის ფაქტები. შესაბამისად, აღნიშნული ოპერაციები არ არის ასახული წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებაში, ვინაიდან ამ ოპერაციების ღირებულება არ შეფასებულა. მიუხედავად იმისა, რომ მოქმედი ინსტრუქციით, ოპერაციები ბუღალტრულ ჩანაწერებში აღირიცხება პირველად დოკუმენტებში მითითებული ეკონომიკური მოვლენის თარიღით, წლის განმავლობაში 10 ერთეული ავტომატური სხვადასხვა დროს და სხვადასხვა სტრუქტურებისაგან მიღება, ფინანსთა სამინისტროს მიერ განხორციელდა წლის ბოლოს და აქტივების მიღება ერთ ოპერაციად გატარდა ჯამური ღირებულებით.
- **იუსტიციის მინისტრის აპარატის** საფინანსო სამსახურის მიერ განხორციელებული ბუღალტრული გატარებები არასრულია. კერძოდ,

¹ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2007 წლის 28 დეკემბრის N1321 ბრძანებით დამტკიცებული „ავტონომიური რესპუბლიკის და ადგილობრივი ხელისუფლების საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ“ ინსტრუქციის მუხლი 5, პუნქტი 13.

„6300 – გრანტებით“ მიღებული შემოსავლებისა და „7600 – გრანტებით გაცემული ხარჯების“ მუხლებზე გატარებები არ არის განხორციელებული, ხოლო ანგარიშებზე: 3210, 3240, 5100, 7200 და 7800 ფიქსირდება შეუსაბამოები ბუღალტრული აღრიცხვის მონაცემებსა და წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებას შორის (იხ. აუდიტის ანგარიშის დანართი N1).

- **პროგრამების სააგენტოში** ბუღალტრული აღრიცხვა მიმდინარეობდა არასისტემურად და არ ასახულა 2020 წელს განხორციელებული ყველა ოპერაცია. შესაბამისად, ბუღალტრული გატარებების ბაზა არასრული და არასწორია, რის შედეგად ფინანსური ანგარიშგების მუხლების ნაშთების უმრავლესობა არ ემთხვევა ბუღალტრული აღრიცხვის მონაცემებს (იხ. აუდიტის ანგარიშის დანართი N1). 2020 წელს სამინისტროში ბუღალტრული აღრიცხვა წარმოებდა მემორიალური ორდერებით, თუმცა კანონმდებლობის მოთხოვნების² შესაბამისად არ იყო ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით დალაგებული და აკინძული. ასევე აღსანიშნავია, რომ სააგენტოს ბალანსზე რიცხული 34 ერთეული – 19,439 ლარის ღირებულების ძირითადი საშუალებებისა (ვაზიანში განთავსებული) და ბალანსგარეშე საცნობარო მუხლზე რიცხული 111 დასახელების (453 ერთეული) – 51,055 ლარის ღირებულების ხარჯებში ჩამოწერილი გრძელვადიანი მცირეფასიანი აქტივებისათვის, მოქმედი ინსტრუქციის მოთხოვნების³ შესაბამისად არ იყო გახსნილი საინვენტარო ბარათები და აღნიშნულ აქტივებს არ ჰქონდა მინიჭებული საინვენტარო ნომრები, რის გამოც შეუძლებელი იყო კონკრეტული აქტივების იდენტიფიცირება.
- **„ბიზნეს-ინკუბატორის“** ბუღალტრული აღრიცხვის მონაცემები და წარდგენილი ფინანსური ანგარიშგების მონაცემები შეუსაბამოა ერთმანეთთან, რადგან ბუღალტრული გატარებები არასრულყოფილია. კერძოდ, ბუღალტრული გატარებები არ წარმოებს მოქმედი ინსტრუქციით განსაზღვრულ შესაბამის ანგარიშებზე და ბუღალტრული ანგარიშები გახსნილია ბუღალტრის შეხედულებებისამებრ, შესაბამისად, ვერ ხორციელდება კონკრეტული ოპერაციების შინაარსის იდენტიფიცირება და ფინანსური ანგარიშგების მონაცემებთან შესადარისობის დადგენა.

მიზეზი

ბუღალტრული აღრიცხვა/ანგარიშგების პროცესში სათანადო კონტროლის მექანიზმების არარსებობა.

გავლენა

ორგანიზაციების ფინანსური ანგარიშგებები არ არის მომზადებული ბუღალტრული აღრიცხვის მონაცემებზე დაყრდნობით და ბუღალტრული გატარებების წარმოება ამ სტრუქტურებში ატარებს შაბლონურ ხასიათს, ანუ ფინანსური ანგარიშგებების მოსამზადებლად ფაქტობრივად არ გამოიყენება აღრიცხვის მონაცემები. შესაბამისად, ორგანიზაციებში ბუღალტრული აღრიცხვა ხორციელდება მოქმედი კანონმდებლობით⁴ დადგენილი ინსტრუქციის მოთხოვნების შეუსაბამოდ.

² საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2007 წლის 28 დეკემბრის N1321 ბრძანებით დამტკიცებული „ავტონომიური რესპუბლიკის და ადგილობრივი ხელისუფლების საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ“ ინსტრუქციის მუხლი 5, პუნქტი 13.

³ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2007 წლის 28 დეკემბრის N1321 ბრძანებით დამტკიცებული „ავტონომიური რესპუბლიკის და ადგილობრივი ხელისუფლების საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ“ ინსტრუქციის მუხლი 18, პუნქტი 3.

⁴ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2007 წლის 28 დეკემბრის N1321 ბრძანებით დამტკიცებული „ავტონომიური რესპუბლიკის და ადგილობრივი ხელისუფლების საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ“ ინსტრუქციის მუხლი 3, პუნქტი 1; მუხლი 4, პუნქტი 1, ქვეპუნქტები: „ბ“ და „დ“; მუხლი 5, პუნქტები: 1, 3, 10, 11, 13 და 21.

რეკომენდაცია

აფხაზეთის ა/რ ფინანსთა და დარგობრივი ეკონომიკის სამინისტროს კოორდინაციით განხორციელდეს ყველა მხარჯავ დაწესებულებაში ერთიანი სააღრიცხვო პოლიტიკის ფორმალიზება, მათ შორის, კონსოლიდაციის პროცესის გათვალისწინებით. ასევე სრულად მოწესრიგდეს ელექტრონული საინფორმაციო სისტემებით (საბუღალტრო პროგრამები) ბუღალტრული აღრიცხვის წარმოების პროცესი, ხოლო იმ მხარჯავ დაწესებულებებში, სადაც ჯერ კიდევ არ ხორციელდება ბუღალტრული აღრიცხვა ელექტრონულად, უზრუნველყოფილ იქნეს ელექტრონული ბუღალტრული პროგრამების დანერგვა. აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ერთიანი რესპუბლიკური ბიუჯეტით განსაზღვრული საბიუჯეტო ორგანიზაციების ნაერთი (კონსოლიდირებული) ბუღალტრული ანგარიშგების სიზუსტის, სისრულისა და უტყუარობის უზრუნველსაყოფად განხორციელდეს შესაბამისი შესწორებები.

კომპონენტები, რომლებზეც გაიცა რეკომენდაცია შესასრულებლად

- უმაღლესი საბჭო;
- ფინანსთა სამინისტრო;
- დევნოლთა სამინისტრო;
- იუსტიციის მინისტრის აპარატი;
- „ბიზნეს-ინკუბატორი“;
- პროგრამების სააგენტო.

1.2 შიდა კონტროლის სისტემა

აუდიტის მიზნება (მასშტაბის შეზღუდვა)

განათლების სამინისტროს მიერ 2020 წელს ხორციელდებოდა „გალის რაიონის სკოლამდელი აღზრდისა და სახელოვნებო ადმინისტრაციულ-ტექნიკური პერსონალის ფინანსური დახმარების ქვეპროგრამა“, რომლის ფარგლებში 194 ბენეფიციარზე გაიხარჯა 337,050 ლარი. ბენეფიციარების (სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულების გამგეები, მუსიკალური და სამხატვრო სკოლების დირექტორები, პედაგოგები) უზრუნველყოფა წარმოებდა ყოველთვიური/ყოველკვარტლური ფინანსური დახმარებით, რომლის ოდენობაც განსაზღვრული იყო ქვეპროგრამით. ბენეფიციართა სია განისაზღვრებოდა განათლების სამინისტროს ტერიტორიული ორგანოს – გალის რაიონის საგანმანათლებლო რესურსცენტრის მიერ მოწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე. ბენეფიციართა სიაში ან/და გასაცემი სახსრების ოდენობაში ნებისმიერი ცვლილება ხორციელდებოდა ასევე გალის რაიონის საგანმანათლებლო რესურსცენტრის მიერ წერილობით მოწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე. ვინაიდან პოლიტიკური მდგომარეობის გამო შეუძლებელია გალის ტერიტორიაზე განთავსებული დაწესებულებების ფიზიკური შემოწმება და, შესაბამისად, ამ დაწესებულებებში დასაქმებული პერსონალის საქმიანობის ნამდვილობის დადასტურება, ხოლო სამინისტრო ბენეფიციართა დახმარებას ახორციელებდა გალის საგანმანათლებლო რესურსცენტრის მიერ მოწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე (რომლის შემდგომ შესწავლასა და გადამოწმებას სამინისტრო ვერ ახერხებდა), შესაძლოა, არსებობდეს საბიუჯეტო სახსრების არამიზნობრივად და არაეფექტიანად გამოყენების რისკები. შესაბამისად, სხვა ალტერნატიული პროცედურებითაც ვერ იქნა მოპოვებული რწმუნება აღნიშნული ქვეპროგრამის ფარგლებში გაცემული ფინანსური დახმარების მიზნობრიობისა და სისწორის თაობაზე.

მიზეზი

განათლების სამინისტროს მხრიდან არ არის შემუშავებული კონტროლის ეფექტიანი მექანიზმი, რომელიც უზრუნველყოფს პროგრამის ბენეფიციარების იდენტიფიცირებასა და მათზე თანხების გაცემის ფაქტის დადასტურებას.

გავლენა

იქმნება საბიუჯეტო სახსრების არამართლზომიერად და არამიზნობრივად ხარჯვის რისკები.

**აუდიტის მიგნება
(სუბსიდიები)**

აფხაზეთის ა/რ ბიუჯეტის დაფინანსებაზე მყოფი სსიპ-ებისა და ა(ა)იპ-ებისათვის საბიუჯეტო სახსრების (რამდენიმე პროგრამული ხარჯის გარდა) გამოყოფა ხორციელდება „25 სუბსიდიების“ მუხლზე. შესაბამისად, აღნიშნული ორგანიზაციების მიერ საკასო ხარჯვა მიმდინარეობდა მხოლოდ „25 სუბსიდიების“ მუხლით. მიუხედავად აღნიშნულისა, სსიპ-ები და ა(ა)იპ-ები ინდივიდუალურ ფინანსურ ანგარიშგებას მაკონტროლებელ ორგანოებს წარუდგენენ გაწეული ხარჯის ეკონომიკური შინაარსის მიხედვით ჩაშლილად შესაბამის მუხლებზე, ხოლო კონსოლიდაციის პროცესში მაკონტროლებლის მიერ ხდება აღნიშნული ხარჯების „25 - სუბსიდიების“ მუხლზე დაკონსოლიდირება. ვინაიდან ფინანსურ ანგარიშგებაში სუბსიდიები აისახება მხოლოდ ძირითად მუხლად და არ არის წარმოდგენილი დეტალური ინფორმაცია ქვემუხლების შესახებ, შესაბამისად, აფხაზეთის ა/რ კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების დონეზე, ჯამში: 4,321,415 ლარის ხარჯების დანიშნულების (შრომის ანაზღაურება, ხელშეკრულებით დასაქმებულ პირთა შრომის ანაზღაურება, პრემია, დანამატი, მივლინება, წარმომადგენლობითი ხარჯი, ტრანსპორტის ხარჯი და სხვა საქონელი და მომსახურების ხარჯები) შესახებ ინფორმაცია ვერ იდენტიფიცირდება ფინანსურ ანგარიშგებაში. (იხ. ცხრილი N1)

ცხრილი N1. სუბსიდიების ხარჯების დანიშნულების მიხედვით წარმოდგენა (ლარი)⁵

მუხლის კოდი	მუხლის დასახელება	სუბსიდიების ხარჯის ჩაშლილ მუხლებზე წარმოდგენა			
		შრომის ანაზღაურება	საქონელი და მომსახურება	სოციალური (დამქირავებლის)	სხვა ხარჯები
2.5.3.1	სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - სხვა დანარჩენი				1,216,342
2.5.3.2	სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - მივლინება ქვეყნის შიგნით		20,069		
2.5.3.4	სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - თანამდებობრივი სარგო	1,852,297			
2.5.3.6	სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - პრემია	2,871			
2.5.3.7	სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - დანამატი	20,300			
2.5.3.11	სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - დამქირავებლის მიერ გაწეული სოციალური დახმარება ფულადი ფორმით			13,878	
2.5.3.12	სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებულ პირთა თანამდებობრივი სარგო		1,177,955		
2.5.3.15	სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებულ პირთა დანამატი		17,154		
2.5.3.19	სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებულ პირთა დამქირავებლის მიერ გაწეული სოციალური დახმარება ფულადი ფორმით			550	
ჯამი:		1,875,468	1,215,178	14,428	1,216,342

⁵ ხაზინის ამონაწერი 2020 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელების შესრულების შესახებ (ფორმა E6).

მიზნები

არ არის შემუშავებული (დანერგილი) ფინანსური მართვისა და კონტროლის სისტემა,⁶ რომელიც უზრუნველყოფს საბიუჯეტო სახსრების ხარჯვის შესახებ მომხმარებლებისათვის დეტალური ინფორმაციის მიწოდებას.

გავლენა

ხარჯების დანიშნულების შესახებ დეტალური ინფორმაცია ვერ იდენტიფიცირდება ფინანსურ ანგარიშგებაში. შესაბამისად, მომხმარებლისათვის გაურკვეველი რჩება აღნიშნული საბიუჯეტო სახსრების ეკონომიკური შინაარსის შესახებ დეტალური ინფორმაცია.

მიგნება**(არამიზნობრივი ხარჯვა)****პროგრამების სააგენტოში:**

- 2020 წელს დაიგეგმა და განხორციელდა ერთი და იგივე მიზნობრიობისა და შინაარსის მატარებელი ორი პროგრამა: „18 07 09 – აფხაზეთიდან დევნილთა საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის ხელშეწყობა ერთწლიანი კულტურების წარმოების გზით“ და „18 07 10 – აფხაზეთიდან დევნილთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების ხელშეწყობა ერთწლიანი კულტურების წარმოების გზით“. ორივე პროგრამა ითვალისწინებდა სააგენტოს სარგებლობაში არსებულ მიწებზე⁷ სიმინდის მოყვანის სამუშაოების ჩატარებას (ტერიტორიის შემოღობვა, მიწის დამუშავება, მოვლა-პატრონობა, მოსავლის აღება), ხოლო შედეგად, ჯამში – 80 ტონამდე სიმინდის მოსავლის მიღებას, საიდანაც „18 07 09“ პროგრამით მიღებული 20 ტონა უსასყიდლოდ გადაეცემოდათ დევნილ ოჯახებს, ხოლო „18 07 10“ პროგრამით მიღებული 60 ტონის რეალიზაციით, იგეგმებოდა 90,000 ლარის შემოსავლის მიღება.

აღნიშნული პროგრამების ფარგლებში განხორციელებული სამუშაოებისა და დახარჯული საბიუჯეტო სახსრების შესწავლით დადგინდა, რომ ორივე პროგრამაზე ჯამში 148,470 ლარის ხარჯიდან 48,010 ლარის (32%) სამუშაოები შეასრულა შპს „აგროფუმმა“, ხოლო 52,940 ლარის (36%) სამუშაოები – ი/მ თემურ თირქიამ. აღნიშნული პროგრამების ფარგლებში გაფორმებული შესყიდვების დოკუმენტაციით ვერ ხერხდება იდენტიფიცირება, კონკრეტულად რა სამუშაოს შესყიდვა განხორციელა შემსყიდველმა ან/და რა სამუშაოები განხორციელა/ჩააბარა მიმწოდებელმა. კერძოდ, ვერ დგინდება, მაგალითად, რას გულისხმობს „სოფლის მეურნეობასთან დაკავშირებული მომსახურებები“,⁸ კონკრეტულად რომელ მიწაზე ჩატარდა და რამდენ ჰექტარზე გაეწია მომსახურება; ანალოგიურად ვერ დგინდება „სამშენებლო-სამონტაჟო სამუშაოების, მებაღეობასთან დაკავშირებული მომსახურებებისა და სატყეო მეურნეობასთან დაკავშირებული მომსახურებების“⁹ შესყიდვის დეტალები: რა სახის და რა რაოდენობით პროდუქციის შესყიდვა ან/და მომსახურების მიღება განხორციელდა. შესაბამისად, ფაქტობრივად ვერ დასტურდება პროგრამების ფარგლებში შესყიდული „საქონელი და მომსახურების“ ხარჯების მიზნობრიობა.

⁶ საქართველოს კანონი „სახელმწიფო შიდა ფინანსური კონტროლის შესახებ“, მუხლი 5, პუნქტი 1 და მუხლი 6, პუნქტი 1, ქვეპუნქტები „ბ“ და „გ“; მუხლი 8, პუნქტი 1, ქვეპუნქტი „თ“.

⁷ 18 07 09 - ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის სოფელი რიყე, 8 ჰა მიწაზე; 18 07 10 - ხობის მუნიციპალიტეტის სოფელი ზემო ქვალონი, 18 ჰა-დან 10 ჰა მიწაზე.

⁸ 48,010 ლარის მომსახურების ჩაბარება განხორციელდა აღნიშნული შაბლონური ტექსტით შპს „აგროფუმისგან“.

⁹ 52,940 ლარის ღირებულების საქონელი და მომსახურების ჩაბარება განხორციელდა ი/მ თემურ თირქიასგან.

აღნიშნული პროგრამებით გაწეულია შრომის ანაზღაურების ხარჯები, თუმცა სოფელ რიყში შესაბამისი შრომითი ხელშეკრულებები არ იყო გაფორმებული, ხოლო სოფელ ზემო ქვალონის მიწის მოვლა-პატრონობაზე დასაქმებულ პირებთან გაფორმებული შრომითი ხელშეკრულებები ატარებს შაბლონურ ხასიათს, არ ჩანს, კონკრეტულად რა სახის სამუშაოები უნდა ჩატარებულიყო და არც შესრულებული სამუშაოების შესახებ ანგარიშებია წარმოდგენილი. შესაბამისად, ფაქტობრივად ვერ დასტურდება პროგრამების ფარგლებში ხელშეკრულებით დასაქმებულ პირებზე გახარჯული საბიუჯეტო სახრების მიზნობრიობა.

- პროგრამის განხორციელების მიზნით, პროგრამების სააგენტოს სს „რუსთავის აზოტისაგან“ უსასყიდლოდ გადაეცა 23,954 ლარის ღირებულების 41 ტონა სასუქი, რომელიც ობიექტის ინფორმაციით, სრულად მოხმარდა ჯამში 18 ჰექტარზე დათესილი სიმინდის ნიადაგის განოციერებას, თუმცა აღნიშნული ფაქტის დამადასტურებელი დოკუმენტი ვერ იქნა წარმოდგენილი. ვინაიდან აღნიშნული სასუქის მოხმარება დადგენილი ნორმით ხორციელდება 1 ჰექტარ მიწაზე, საშუალოდ, 300-500 კგ-ის ოდენობით, 41 ტონა სასუქით უნდა მომხდარიყო, მინიმუმ, 82 ჰექტარი მიწის განოციერება. აღნიშნულთან დაკავშირებით ობიექტის მიერ მოწოდებული ინფორმაციით, სასუქი იყო მეორადი ამონიუმის გვარჯილა, რომელიც მასში აზოტის გვარჯილის დაბალი შემცველობის გამო საჭიროებდა მეტი რაოდენობით დანახარჯს, კერძოდ, 1 ჰექტარზე 1,5-2 ტონის შეტანას (ნორმასთან შედარებით 200-300%-ით მეტი). თუმცა, სს „რუსთავის აზოტისაგან“ მიღებული ინფორმაციით,¹⁰ მეორადი ამონიუმის გვარჯილის გადახარჯვა უმაღლესთან შედარებით შეადგენს 1 ტონაზე 17 კგ-ს (1.7%). აღნიშნული მიუთითებს, რომ სააგენტომ საბიუჯეტო რესურსები არამიზნობრივად გამოიყენა.
- ასევე საყურადღებოა, რომ ზემოაღნიშნული პროგრამების ფარგლებში მიღებული მოსავალი – ჯამში 40 ტონა სიმინდი (რომელიც დაგეგმილის ნახევარია), სააგენტოს მიერ შეფასდა 12,000 ლარად (1 ტონის ფასი – 30 თეთრი). შესაბამისად, მიღებული შედეგი – ჯამში 172,424 ლარის¹¹ ხარჯით 12,000 ლარის ღირებულების მოსავლის მიღება, არაეფექტიანია. ამავედროულად აღსანიშნავია, რომ სიმინდის მოსავლის დეცენილებისათვის დარიგების პროცესი არ იყო გამჭვირვალე, რადგან ვერ ხერხდება დაზუსტდეს – რა კრიტერიუმებით შეარჩია პროგრამების სააგენტომ ბენეფიციარები. ამავე დროს, შერჩეული ბენეფიციარების სიაში ფიქსირდება ერთი და იმავე ოჯახის რამდენიმე წევრზე მოსავლის გადაცემის ფაქტები, რაც ასევე მიუთითებს საბიუჯეტო რესურსების არაეფექტიან განკარგვაზე.

პროგრამების სააგენტოს სარგებლობაში 2020 წელს აღრიცხულ ავტომანქანებზე¹² არ ხორციელდებოდა კონტროლი. კერძოდ, არ იყო განსაზღვრული მოქმედი

¹⁰ აუდიტის ჯგუფისათვის სს „რუსთავის აზოტისაგან“ წერილობით (ელექტრონული ფოსტით) მოწოდებული ინფორმაცია „მეორადი ამონიუმის გვარჯილას“ თვისებებისა და ხარჯვის ნორმების შესახებ.

¹¹ პროგრამების ფარგლებში გაწეულ საკასო ხარჯს 148,470 ლარს + მოხმარებული სასუქის ღირებულება 23,954 ლარი.

¹² 01.01.2020 - 14.07.2020 - ავტომანქანა VOLKSVAGEN PASSAT (სახ. ნომერი SQ-586-QS), ხოლო 14.07.2020 - 31.12.2020 - ავტომანქანა NISSAN XTERRA (სახ. ნომერი ZP-911-ZP).

კანონმდებლობით¹³ მოთხოვნილი საწვავის მოხმარების ლიმიტი და ხელმძღვანელობდნენ არაფორმალურად დადგენილი ლიმიტით (300 ლიტრი), თუმცა ამ ლიმიტის პირობებშიც გამოვლინდა საწვავის ლიმიტის გადაჭარბების შემთხვევები, წლის განმავლობაში, ჯამში – 2,300 ლიტრი, 4,102 ლარის ღირებულებით. ასევე არ იყო შემუშავებული ავტომანქანის მოძრაობის აღრიცხვის ჟურნალი, შესაბამისად, ვერ დასტურდება ავტომანქანის მოძრაობის მიზანშეწონილობა. აღნიშნულიდან გამომდინარე, 2020 წელს სააგენტოს ავტომანქანებზე გახარჯული 10,883 ლარის (6,150 ლიტრი) ღირებულების საწვავი, სააგენტოს ხელმძღვანელობის მიერ საწვავის მოხმარების კონტროლის არარსებობის პირობებში, წარმოშობს საბიუჯეტო რესურსების არამიზნობრივი/არამართლზომიერი ხარჯვის რისკებს.

მიზეზი

სააგენტოს მიერ 2020 წელს სიმინდის მოყვანის პროგრამის ფარგლებში, დევნილი მოსახლეობის დახმარების მიზნით, გატარდა არაეფექტიანი ღონისძიებები და დადასტურებული არ არის განხორციელებული შესყიდვებით გათვალისწინებული სამუშაოები, ასევე არ არსებობს საწვავის მოხმარების კონტროლი.

გავლენა

ფიქსირდება საბიუჯეტო სახსრების/რესურსების არამიზნობრივი, არამართლზომიერი და არაეფექტიანი¹⁴ ხარჯვა.

მიგნება

(არამიზნობრივი ხარჯვა)

ა(ა)იპ – საერთაშორისო ინიციატივა განვითარებისა და თანადგომისთვის 2020 წლის წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებაში ფიქსირდება 62,390 ლარი, „3286 – სხვა დარიცხული მოკლევადიანი ვალდებულებების“ ნაშთი. აღნიშნული ვალდებულების დოკუმენტაციის შესწავლით გამოვლინდა, რომ 2020 წლის 3 აპრილს ა(ა)იპ-ს დახმარების სახით ფონდი „ხარებასგან“ მიღებული აქვს 50,000 ლარი. დაფინანსების მოსაზიდად კომპანიის დირექტორმა მიმართა დახმარების მიღების თხოვნის წერილით, რომლის მიხედვით, მიღებული დახმარების მიზნობრიობად განისაზღვრა 2020 წლის პანდემიის პირობებში კოვიდთან ბრძოლის წინააღმდეგ დევნილთა მოწყვლადი ჯგუფების დახმარება, კერძოდ, საპენსიო ასაკის პირებისათვის მედიკამენტების, საკვების და პირველადი საჭიროების ნივთების შეძენა.

მიუხედავად იმისა, რომ თანხა ჩაირიცხა 2020 წლის 3 აპრილს, ა(ა)იპ-ს ის არ გაუხარჯავს შესაბამისი მიზნით. აღნიშნული თანხიდან ფიქსირდება მხოლოდ ნოემბერში – აფხაზეთის ა/რ უმაღლესი საბჭოს წევრისთვის 2,000 ლარის ღირებულების ყურის სასმენი აპარატის შეძენა, აფხაზეთის ა/რ უმაღლესი საბჭოსა და აფხაზეთის ა/რ ფინანსთა და დარგობრივი ეკონომიკის სამინისტროს წერილების საფუძველზე და ა(ა)იპ-ის დირექტორის ბრძანება გადაწყვეტილების მიღების შესახებ.¹⁵ ასევე 110 ლარი დაიხარჯა შპს-ის რეგისტრაციისთვის, რომელიც აუდიტის პერიოდში ჯერ კიდევ არ ფუნქციონირებდა.

¹³ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის 2015 წლის 25 სექტემბრის N28 დადგენილება „აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის აღმასრულებელი ხელისუფლების დაწესებულებებში სამსახურებრივი ავტომანქანების გამოყენების წესის დამტკიცების შესახებ“, მუხლი 6, პუნქტი 1.

¹⁴ საქართველოს კანონი „საჯარო სამსახურის შესახებ“, მუხლი 10 და მუხლი 12.

¹⁵ სხვა შემთხვევებში პროგრამის ფარგლებში დაფინანსების შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს ამ მიზნით სპეციალურად შექმნილი კომისია.

ამასთანავე, იმის გათვალისწინებით, რომ კოვიდთან ბრძოლის წინააღმდეგ დევნილთა მოწყვლადი ჯგუფების დახმარებისათვის მიღებული თანხები – 47,890 ლარი გაუხარჯავ ნაშთად ირიცხებოდა ხაზინის ანგარიშზე. ა(ა)იპ-ის დირექტორმა 2020 წლის 18 დეკემბერს იმავე მიზნით, დახმარების მიღების თხოვნით, მიმართა აფხაზეთის ა/რ მთავრობის აპარატს, რის საფუძველზეც ასევე დამატებით მიიღო 14,500 ლარი.

აღნიშნული თანხები – ჯამში 62,390 ლარი, აუდიტის მიმდინარეობის პერიოდისათვის კვლავ არ იყო გახარჯული, რასთან დაკავშირებითაც ა(ა)იპ-ის ხელმძღვანელობისაგან აუდიტის ჯგუფისათვის წარმოდგენილი ინფორმაციით, უფრო რაციონალურად გახარჯვის მიზნით მომავალში იგეგმება აღნიშნული თანხების მიმართვა დევნილთა საჭიროებებისათვის და ბიზნესის განვითარების მიმართულებით.

მიზეზი

ა(ა)იპ-მა 2020 წლის მიმდინარე მოვლენებთან დაკავშირებით, კონკრეტული მიზნობრივობით მიღებული დაფინანსების ხარჯვის მიზნით, არასწორი მენეჯმენტით სათანადო ქმედითი ღონისძიებები არ განახორციელა.

გავლენა

ა(ა)იპ-მა 2020 წლის მიმდინარე მოვლენებთან დაკავშირებით კონკრეტული მიზნობრივობით მიღებული თანხები არ გახარჯა ან/და შეუცვლა ხარჯვის დანიშნულება და გახარჯა არამიზნობრივად. შესაბამისად, ა(ა)იპ-ის მიერ დევნილთა დახმარების მიზნით არასაკმარისად განხორციელებული ქმედითი ღონისძიებების გამო, შესაბამისმა ბენეფიციარებმა ვერ მიიღეს დაგეგმილი სარგებელი.

აუდიტის მიგნება (დაკავშირებული მხარეები)

პროგრამების სააგენტოში 2020 წელს დასაქმებული უფროსი სპეციალისტი¹⁶ იყო სსიპ-ის იმჟამინდელი ხელმძღვანელის ოჯახის წევრი (მეუღლე),¹⁷ რითაც დარღვეული იყო მოქმედი კანონმდებლობის¹⁸ მოთხოვნები. შედეგად, აღნიშნულ თანამშრომელზე 2020 წელს კანონშეუსაბამოდ გაიცა 9,600 ლარის საბიუჯეტო სახსრები შრომის ანაზღაურების სახით.

გარდა აღნიშნულისა, სსიპ-მა 2020 წელს, ჯამში – 95,866 ლარის მომსახურების შესყიდვის ხელშეკრულება გააფორმა და, შესაბამისად, საბიუჯეტო სახსრები გადაუხადა სსიპ-ის დევნილთა ეკონომიკური შესაძლებლობების ზრდის ხელშემწყობი პროექტებისა და პროგრამების სამმართველოს უფროსის¹⁹ ოჯახის წევრის ახლო ნათესავს,²⁰ რაც მოქმედი კანონმდებლობით²¹ საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობის ფაქტია.²²

ამრიგად, ორგანიზაციაში ხელმძღვანელობის არასთანადო კონტროლის, არამართლზომიერი გადაწყვეტილებებისა და მოქმედი კანონმდებლობის პრინციპების დარღვევის გამო, ფიქსირდება საბიუჯეტო სახსრების კანონშეუსაბამო ხარჯვა.

¹⁶ მ. გ.

¹⁷ საქართველოს კანონი „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“, მუხლი 4, პუნქტი „ა“.

¹⁸ საქართველოს კანონი „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“, მუხლი 13, პუნქტები 4, 14, 15.

¹⁹ ამჟამად, სსიპ-ის ხელმძღვანელი - ი.დ.

²⁰ ცოლის ძმა – ინდმეწარმე თ.თ.

²¹ საქართველოს კანონი „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“, მუხლი 4, პუნქტი „ა“ და „ბ“.

²² საქართველოს კანონი „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“, მუხლი 3, პუნქტი 3 და მუხლი 7; საქართველოს კანონი „საჯარო სამსახურის შესახებ“, მუხლები: 8, 10 და 12; საქართველოს კანონი „სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ“, მუხლი 7, პუნქტი 2, ქვეპუნქტი „ა“ და მუხლი 8.

ა(ა)იპ – საერთაშორისო ინიციატივა განვითარებისა და თანადგომისთვის პროგრამების ფარგლებში გაცემული საბიუჯეტო თანხების შესწავლით გამოვლინდა ინტერესთა შეუთავსებლობის²³ შემდეგი ფაქტები:

- მცირე ბიზნესის მატერიალური მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში, შენობის სახანძრო უსაფრთხოების სისტემით აღჭურვის მიზნით, 15,160 ლარით დაფინანსდა შპს „ელ გამა“, რომლის ერთ-ერთი მესაკუთრეა ა(ა)იპ-ის დამფუძნებლის – აფხაზეთის ა/რ სავაჭრო-სამრეწველო პალატის ვიცე-პრეზიდენტი.
- მცირე ბიზნესის მატერიალური მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში, კანალიზაციისა და წყალგაყვანილობის სისტემის მონტაჟის მიზნით 21,833 ლარით დაფინანსდა შპს „საოჯახი მედიცინის ცენტრი – აფხაზეთი“, რომლის დამფუძნებელია ასევე ა(ა)იპ-ის დამფუძნებელი – აფხაზეთის ა/რ ფინანსთა და დარგობრივი ეკონომიკის სამინისტრო.
- ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში, ჯამში 29,072 ლარის ღირებულების სხვადასხვა სამედიცინო დანიშნულების მასალების შეძენა და გადაცემა განხორციელდა აფხაზეთის ა/რ ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროსათვის, რომელიც თავად არის ა(ა)იპ-ის დამფუძნებელი.

მიზეზი

პროგრამების სააგენტოსა და ა(ა)იპ – საერთაშორისო ინიციატივა განვითარებისა და თანადგომისთვის ხელმძღვანელობების არასთანადო კონტროლი, არამართლზომიერი გადაწყვეტილებები და მოქმედი კანონმდებლობის²⁴ პრინციპების დარღვევა.

გავლენა

საბიუჯეტო სახსრების კანონმდებლობის მოთხოვნების შეუსაბამო ხარჯვა.

რეკომენდაცია

აფხაზეთის ა/რ ფინანსთა და დარგობრივი ეკონომიკის სამინისტრომ სახელმწიფო კონტროლის ეფექტიანად განხორციელების მიზნით შეიმუშაოს კონტროლის ქმედითი მექანიზმები და უზრუნველყოს მისი აფხაზეთის ა/რ ყველა საბიუჯეტო ორგანიზაციისათვის მიწოდება. ასევე კონტროლის ქმედითი მექანიზმების ფორმალიზებისა და კანონმდებლობით გათვალისწინებული მოთხოვნების უზრუნველსაყოფად, შემუშავდეს (მომზადდეს) ფინანსთა სამინისტროსთან შეთანხმებული ფინანსური მართვისა და კონტროლის სისტემის დანერგვის გეგმა და ამ გეგმის შესრულების შესახებ ანგარიში ფინანსთა სამინისტროს წარედგინოს ყოველწლიურად.

კომპონენტები, რომლებზეც

გაიცა რეკომენდაცია

შესასრულებლად

განათლების სამინისტრო;

ფინანსთა სამინისტრო;

პროგრამების სააგენტო;

ა(ა)იპ – საერთაშორისო ინიციატივა განვითარებისა და თანადგომისთვის.

²³ საქართველოს კანონი „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“, მუხლი 3, პუნქტი 3.

²⁴ საქართველოს კანონი „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“, მუხლი 3, პუნქტი 3; მუხლი 13⁴, პუნქტი 2, ქვეპუნქტები: „ა“ და „ბ“; საქართველოს კანონი „საჯარო სამსახურის შესახებ“, მუხლები: 8, 10 და 12.

2. ფინანსურ ანგარიშგებასთან დაკავშირებული კორექტირებები

2.1 კონსოლიდაციის პროცესში ელიმინირება

აუდიტის მიგნება

აფხაზეთის ა/რ ბიუჯეტით განსაზღვრული საბიუჯეტო ორგანიზაციების 2020 წლის ნაერთი კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების კონსოლიდაციის, მათ შორის, შიდა კონსოლიდირებადი ერთეულების კონსოლიდაციის პროცესის შესწავლით გამოვლინდა შემდეგი შეუსაბამობები:

ფინანსთა სამინისტროს კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადების პროცესში არ იყო ელიმინირებული (ამოთიშული) ფინანსთა სამინისტროს კონსოლიდაციაში შემავალ სტრუქტურებს შორის განხორციელებული უსასყიდლოდ გადაცემული, ჯამში – 1,966 ლარის ოპერაციები. შესაბამისად, ფინანსთა სამინისტროს კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში, „6300 – გრანტების“ ანგარიშზე მიღებული შემოსავლები და „7600 – გრანტების“ ანგარიშზე გაწეული ხარჯები 1,966 ლარით არამართებულად გაზრდილად არის წარმოდგენილი. შედეგად, აფხაზეთის ნაერთ კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაშიც „6300 – გრანტების“ ანგარიშზე მიღებული შემოსავლები და „7600 – გრანტების“ ანგარიშზე გაწეული ხარჯები 1,966 ლარით არამართებულად გაზრდილად დასახული.

2020 წელს ფინანსთა სამინისტროს მიერ განხორციელდა მის ბალანსზე რიცხული ავტომანქანის,²⁵ ხოლო ა(ა)იპ – აფხაზეთის ა/რ საინფორმაციო ანალიტიკური ცენტრის მიერ, მის ბალანსზე რიცხული ავტომანქანების²⁶ ექსპერტ-აუდიტორის შესაბამისი დასკვნით საბაზრო ღირებულებით შეფასება. ვინაიდან, სამივე შემთხვევაში დაფიქსირდა ავტომანქანების დადგენილი საბაზრო ღირებულების მატება მათ იმჟამინდელ ნარჩენ საბალანსო ღირებულებასთან შედარებით, მოქმედი ინსტრუქციის²⁷ მიხედვით, აფასების შედეგი უნდა აღიარებულიყო „8100 – არასაოპერაციო შემოსავლად“ და გაზრდილიყო ავტომანქანების საბალანსო ღირებულება „2100 – ძირითადი საშუალებების“ ანგარიშზე. ნაცვლად აღნიშნულისა, ავტომანქანების²⁸ ურთიერთგადაცემის ბრძანების საფუძველზე ფინანსთა სამინისტრომ „6300 გრანტების“ მუხლით მიიღო და ბალანსზე აიყვანა ჯამში 16,590 ლარის საბაზრო ღირებულებით, ხოლო მის ბალანსზე რიცხული ავტომანქანა²⁹ „7600 – გრანტების“ მუხლით გადასცა და ბალანსიდან ჩამოწერა ნარჩენი 3,431 ლარის საბალანსო ღირებულებით. ამავდროულად, ა(ა)იპ – აფხაზეთის ა/რ საინფორმაციო ანალიტიკურმა ცენტრმა „6300 – გრანტების“ მუხლით მიიღო და ბალანსზე აიყვანა ავტომანქანა³⁰ 14,786 ლარის საბაზრო ღირებულებით, ხოლო მის ბალანსზე რიცხული ავტომანქანები³¹ „7600 – გრანტების“ მუხლით გადასცა

²⁵ Toyota Camry.

²⁶ Nissan Pathfinder და BMW 525.

²⁷ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2007 წლის 28 დეკემბრის N1321 ბრძანებით დამტკიცებული „ავტონომიური რესპუბლიკის და ადგილობრივი ხელისუფლების საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ“ ინსტრუქციის მუხლი 38, პუნქტი 6, ქვეპუნქტი „ა“.

²⁸ Nissan Pathfinder და BMW 525.

²⁹ Toyota Camry.

³⁰ Toyota Camry.

³¹ Nissan Pathfinder და BMW 525.

და ბალანსიდან ჩამოწერა ჯამში 6,895 ლარის ნარჩენი საბალანსო ღირებულებით. აღნიშნული ოპერაციების არასწორი აღრიცხვის შედეგად, ფინანსთა სამინისტროს როგორც ინდივიდუალურ, ასევე კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში „8100 – არასაოპერაციო შემოსავლების“ და „7600 – გრანტების“ მუხლები 11,355 ლარით, ხოლო ა(ა)იპ – აფხაზეთის ა/რ საინფორმაციო-ანალიტიკური ცენტრის ინდივიდუალურ და **აფხაზეთის მთავრობის კონსოლიდირებულ** ფინანსურ ანგარიშგებაში „8100 – არასაოპერაციო შემოსავლების“ და „7600 – გრანტების“ მუხლები 7,890 ლარით არამართებულად შემცირებულადაა წარმოდგენილი.

აღნიშნული შეცდომების შედეგად ასევე არასწორადაა განხორციელებული **აფხაზეთის ნაერთი კონსოლიდირებული** ფინანსური ანგარიშგების ელიმინირება. კერძოდ, „6300 – გრანტების“ და „7600 – გრანტების“ მუხლებზე განხორციელდა სამივე ავტომანქანის, ჯამში – 20,652 ლარის საბალანსო ღირებულების 2-ჯერ ელიმინირება, მაშინ როდესაც „6300 გრანტების“ მუხლზე უნდა მომხდარიყო ასახული სამივე ავტომანქანის საბაზრო ღირებულებებით მიღების ჯამის (ურთიერთგადაცემის სხვაობის გამოკლებით) – 29,572 ლარის,³² ხოლო „7600 – გრანტების“ მუხლზე ასახული სამივე ავტომანქანის საბალანსო ღირებულებებით გადაცემის ჯამის – 10,327 ლარის ელიმინირება.

შესაბამისად, ზემოაღნიშნული შეცდომების გავლენით **აფხაზეთის ნაერთ კონსოლიდირებულ** ფინანსურ ანგარიშგებაში, ჯამში: „7600 – გრანტების“ მუხლი – 10,325 ლარით და „8100 – არასაოპერაციო შემოსავლების“ მუხლი – 19,245 ლარით არამართებულად შემცირებულად არის წარმოდგენილი, ხოლო „6300 – გრანტების“ მუხლი – 8,920 ლარით არამართებულად გაზრდილადაა ასახული.

აფხაზეთის ნაერთი კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების მომზადების პროცესში ასევე არ იყო ელიმინირებული (ამოთიშული) კონსოლიდაციაში შემავალ სტრუქტურებს შორის განხორციელებული აქტივების უსასყიდლოდ გადაცემის შემდეგი ოპერაციები:

- **დევნითა სამინისტროსათვის განათლების სამინისტროს** მიერ – 14,030 ლარის, ხოლო **ფინანსთა სამინისტროს** მიერ – 730 ლარის ღირებულების აქტივების უსასყიდლოდ გადაცემის ოპერაციები;
- **აფხაზეთის მთავრობისათვის ჯანდაცვის სამინისტროს** მიერ 440 ლარის ღირებულების აქტივების უსასყიდლოდ გადაცემის ოპერაციები.

შედეგად, **აფხაზეთის ნაერთ კონსოლიდირებულ** ფინანსურ ანგარიშგებაში „6300 – გრანტების“ და „7600 – გრანტების“ მუხლებზე არ იყო განხორციელებული ჯამში 15,200 ლარის ელიმინირება და ინფორმაცია არამართებულად გაზრდილად იყო წარმოდგენილი.

ასევე დაფიქსირდა აფხაზეთის ა/რ ბიუჯეტით განსაზღვრულ სტრუქტურებს შორის აქტივების გადაცემის ისეთი ფაქტები, რომლებიც მხოლოდ გადამცემ სტრუქტურებს ჰქონდა ასახული ინდივიდუალურ ფინანსურ ანგარიშგებაში. კერძოდ: **უმაღლესი საბჭოს** წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებაში „6300 – გრანტების“ მუხლზე არ იყო ასახული 1,495 ლარის (განათლების

³² (16,589.84+14,785.92)-(16,589.84-14,785.92)= 29,571.84.

სამინისტროსაგან მიღებული 839 ლარის და ფინანსთა სამინისტროსგან მიღებული 656 ლარის) უსასყიდლოდ მიღებული აქტივები; **იუსტიციის მინისტრის აპარატის** წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებაში „6300 – გრანტების“ მუხლზე არ იყო ასახული განათლების სამინისტროსაგან უსასყიდლოდ მიღებული 483 ლარის აქტივები. შესაბამისად, ვინაიდან „6300 – გრანტების“ მუხლი უმაღლესი საბჭოს წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებაში 1,495 ლარით, ხოლო იუსტიციის მინისტრის აპარატის წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებაში 483 ლარით არამართებულად შემცირებულად იყო წარდგენილი. შედეგად, **აფხაზეთის ნაერთ კონსოლიდირებულ** ფინანსურ ანგარიშგებაშიც „7600 – გრანტების“ მუხლზე არ განხორციელებულა ჯამში 1,978 ლარის ელიმინირება და ინფორმაციაც აისახა 1,978 ლარით არამართებულად გაზრდილი ოდენობით.

კომპონენტები, სადაც გამოვლინდა დარღვევა

უმაღლესი საბჭო;
 აფხაზეთის მთავრობა;
 ფინანსთა სამინისტრო;
 ჯანდაცვის სამინისტრო;
 განათლების სამინისტრო;
 დევნილთა სამინისტრო;
 იუსტიციის მინისტრის აპარატი;
 ა(ა)იპ – აფხაზეთის ა/რ საინფორმაციო ანალიტიკური ცენტრი.

2.2 არაფინანსური აქტივები

აუდიტის მიზნება

აფხაზეთის ა/რ ბიუჯეტით განსაზღვრული საბიუჯეტო ორგანიზაციების მიერ წარდგენილი ინდივიდუალური ფინანსური ანგარიშგებების შემოწმებით გამოვლინდა, რომ რიგი ორგანიზაციების ფინანსურ ანგარიშგებებში ასახული იყო არასწორი ინფორმაცია, რის შედეგადაც სისწორის, სისრულის, კლასიფიკაციისა და წარდგენის პრინციპების დარღვევით არის წარმოდგენილი ასევე აფხაზეთის ნაერთი კონსოლიდირებული ფინანსურ ანგარიშგება, კერძოდ:

- **განათლების სამინისტროს აპარატმა** 2020 წელს სსიპ – კულტურისა და სპორტის სააგენტოს უსასყიდლოდ გადასცა 13,975 ლარის, ხოლო გალის რაიონის რესურსცენტრს 5,250 ლარის ღირებულების მარაგები. აღნიშნული აქტივების უსასყიდლოდ გადაცემის შესახებ შესაბამისი ბუღალტრული გატარებები განხორციელებულია, თუმცა სამინისტროს აპარატის ინდივიდუალური ფინანსური ანგარიშგებიდან არ არის ჩამოწერილი. შესაბამისად, განათლების სამინისტროს აპარატის ფინანსურ ანგარიშგებაში „1600 – მატერიალური მარაგების“ მუხლის ნაშთი წარმოდგენილია 19,225 ლარით არასწორად გაზრდილი თანხით.
- **გალის საგანმანათლებლო რესურსცენტრს** 2020 წელს სსიპ – საგანმანათლებლო და სამეცნიერო ინფრასტრუქტურის განვითარების სააგენტომ მიღება-ჩაბარების აქტით გადასცა ჯამში 207,199 ლარის³³ ღირებულების კომპიუტერები, გალის სამოქმედო ტერიტორიაზე სკოლებისათვის გადასაცემად. რესურსცენტრის მიერ აქტივების მიღება

³³ 32 ცალი კომპიუტერი - ერთეულის ფასი 365.28 ლარი, სულ 11,688.96 ლარი და 343 ცალი კომპიუტერი - ერთეულის ფასი 570 ლარი, სულ: 195,510 ლარი.

აისახა: „2100 – ძირითადი აქტივების“ ანგარიშზე – 195,510 ლარით და „2200 გრძელვადიანი მცირეფასიანი აქტივების“ ანგარიშზე – 11,689 ლარით. აღნიშნული კომპიუტერები პანდემიასთან დაკავშირებული შეზღუდვების გამო რესურსცენტრს არ გადაუცია საბოლოო ბენეფიციარებისათვის. შესაბამისად, ისინი აღრიცხულია რესურსცენტრის 2020 წლის ფინანსური ანგარიშგების საბალანსე მუხლებზე.³⁴ თუმცა ვინაიდან აღნიშნული აქტივები არის სახელმწიფო ერთეულის მიერ სხვა ერთეულისათვის უსასყიდლოდ გადასაცემი საშუალებები,³⁵ მათი მიღების მომენტში რესურსცენტრის მიერ უნდა აღრიცხულიყო როგორც მატერიალური მარაგები და საანგარიშგებო წლის ბოლოსათვის – ნაცვლად „2100 ძირითადი აქტივებისა“ და „2200 – გრძელვადიანი მცირეფასიანი აქტივების“ ანგარიშგებისა, უნდა დაფიქსირებულიყო „1600 – მატერიალური მარაგების“ საბალანსო ნაშთში. შედეგად, გალის რესურსცენტრის ფინანსურ ანგარიშგებაში საბალანსე ნაშთები წარმოდგენილია კლასიფიკაციის დარღვევით.

- **ფინანსთა სამინისტრომ** 2020 წელს აფხაზეთის ა/რ-ის სხვადასხვა ორგანიზაციისგან მიიღო გრანტის სახით – ჯამში 41,179 ლარის ნარჩენი საბალანსო ღირებულების 10 ავტომანქანა, რომელთა მიღება აღირიცხა „2100 – ძირითადი საშუალებების“ მუხლზე. მინისტრის შესაბამისი ბრძანებით³⁶ მიღებულ იქნა აღნიშნული ავტომანქანების რეალიზაციის გადაწყვეტილება, რომლის საფუძველზეც სამინისტროს საფინანსო სამსახურმა 10 ავტომანქანა არამართებულად ჩამოწერა ბალანსიდან არასაოპერაციო ხარჯებით და გადაიტანა საცნობარო მუხლზე „11 – განსაკარგავად გადმოცემული უძრავი ქონება“. საქართველოს საბიუჯეტო კლასიფიკაციით,³⁷ „ნებისმიერ სახელმწიფო ერთეულზე შეიძლება ითქვას, რომ მას გააჩნია შემდგომი რეალიზაციისათვის განკუთვნილი საქონლის მარაგი, თუ იგი ყიდის საქონელს ეკონომიკურად მნიშვნელოვან ფასებში.“ შესაბამისად, ავტომანქანების აუქციონზე გატანის გადაწყვეტილების საფუძველზე, აქტივის მიზნობრივი გამოყენების დანიშნულების შეცვლის შედეგად, ძირითადი აქტივები უნდა რეკლასიფიცირებულიყო³⁸ „1600 – მარაგების“ მუხლზე და საბაზრო ფასის მატების/შემცირების შესაბამისად აღიარებულიყო არასაოპერაციო შემოსავალი/ხარჯი.

აღნიშნული 10 ავტომანქანიდან 2020 წელს გაიყიდა 5 ერთეული, ჯამში – 22,035 ლარად, რომელთა ჯამური ნარჩენი ღირებულება იყო 17,295 ლარი. შესაბამისად, მოქმედი ინსტრუქციის³⁹ მიხედვით, სამინისტროს უნდა ეღიარებინა 22,035 ლარის „6400 – სხვა შემოსავლები“ და რეალიზებული

³⁴ „2100 ძირითადი აქტივები“ და „2200 გრძელვადიანი მცირეფასიანი აქტივები“.

³⁵ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანება N99 „საქართველოს საბიუჯეტო კლასიფიკაციის დამტკიცების თაობაზე“ - დანართი 1, თავი „არაფინანსური აქტივებისა და მათზე ოპერაციების კლასიფიკაციის მეთოდური განმარტებები“, ქვეთავი II, „მატერიალური მარაგები“, პუნქტი - „შემდგომი რეალიზაციისათვის შეძენილი საქონელი“.

³⁶ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და დარგობრივი ეკონომიკის მინისტრის 2020 წლის 17 აგვისტოს ბრძანება N01/43.

³⁷ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანება N99 „საქართველოს საბიუჯეტო კლასიფიკაციის დამტკიცების თაობაზე“ დანართი 1, თავი „არაფინანსური აქტივებისა და მათზე ოპერაციების კლასიფიკაციის მეთოდური განმარტებები“, ქვეთავი II „მატერიალური მარაგები“, პუნქტი „შემდგომი რეალიზაციისათვის შეძენილი საქონელი“.

³⁸ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2007 წლის 28 დეკემბრის N1321 ბრძანებით დამტკიცებული „ავტონომიური რესპუბლიკის და ადგილობრივი ხელისუფლების საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ“ ინსტრუქციის მუხლი 38, პუნქტი 6, ქვეპუნქტი „ე“.

³⁹ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2007 წლის 28 დეკემბრის N1321 ბრძანებით დამტკიცებული „ავტონომიური რესპუბლიკის და ადგილობრივი ხელისუფლების საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ“ ინსტრუქციის მუხლი 20, პუნქტი 6.

მარაგების თვითღირებულება 17,295 ლარი აესახა „7200 – საქონლისა და მომსახურების“ ანგარიშზე. საცნობარო მუხლზე გადატანილი აქტივებიდან 2020 წლის საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოსთვის რეალიზაციის გარეშე დარჩა 6 ავტომანქანა, ჯამში – 25,684 ლარის ნარჩენი ღირებულებით, რაც ნაშთად უნდა ფიქსირდებოდეს „1600 – მარაგების“ მუხლზე. ყოველივე ზემოაღნიშნულის შედეგად, ფინანსთა სამინისტროს წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებაში 25,684 ლარით არამართებულად შემცირებულად არის წარმოდგენილი „1600 – მარაგების“ მუხლი, 41,179 ლარით არამართებულად გაზრდილია „8200 – არასაოპერაციო ხარჯები“, 22,035 ლარით შემცირებულია „6400 – სხვა შემოსავლები“ და ასევე 17,295 – ლარითაა შემცირებული „7200 – საქონელი და მომსახურება“.

- **იუსტიციის მინისტრის აპარატი** პროგრამის⁴⁰ ფარგლებში განსახორციელებელი ღონისძიებისათვის 2020 წელს შეიძინა 16,800 ლარის ღირებულების აქტივები (ჰუდები – ზედა ჩასაცმელი) აღნიშნული აქტივების მიღება არ არის ასახული „1600 – მატერიალური მარაგების“ მუხლში და პირდაპირ აღრიცხულია საცნობარო მუხლში „10 – ხარჯებში ჩამოწერილი მცირეფასიანი აქტივები“. 2020 წლის საანგარიშგებო პერიოდში ღონისძიების ფარგლებში გადაცემულ იქნა 10,752 ლარის ღირებულების ჰუდები და ჩამოიწერა საცნობარო მუხლიდან, ხოლო 6,048 ლარის მარაგები დარჩა სამინისტროს ნაშთად. შესაბამისად, აპარატის ფინანსურ ანგარიშგებაში „1600 – მატერიალური მარაგების“ და „5100 – წმინდა ღირებულების“ ნაშთები წარმოდგენილი იყო 6,048 ლარით არამართებულად შემცირებული, ხოლო საცნობარო მუხლი „10 – ხარჯებში ჩამოწერილი გრძელვადიანი მცირეფასიანი აქტივები“ – 6,048 ლარით მეტი ღირებულებით.

აღნიშნული შეცდომები მიუთითებს ორგანიზაციებში ფინანსური აღრიცხვისა და ანგარიშგების პროცესში კონტროლის ნაკლოვანებაზე, რის შედეგად არაზუსტად, არასრულად და კლასიფიკაციის დარღვევით არის წარდგენილი არაფინანსური აქტივები როგორც აფხაზეთის მთავრობის, განათლების სამინისტროს და ფინანსთა სამინისტროს კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებებში, ასევე აფხაზეთის ნაერთ კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში.

კომპონენტები, სადაც გამოვლინდა დარღვევა

ფინანსთა სამინისტრო;
განათლების სამინისტრო;
იუსტიციის მინისტრის აპარატი;
გალის საგანმანათლებლო რესურსცენტრი.

2.3 ვალდებულებები

აუდიტის მიგნება

„ბიზნეს-ინკუბატორის“ 2020 წლის საიჯარო ხელშეკრულებების შემოწმებით გამოვლინდა, რომ მოიჯარე მიქირავებულ ფართზე 2019 წელს განახორციელა სარემონტო სამუშაოები, რის შემდეგაც მხარეებს შორის გაფორმებული შესაბამისი ხელშეკრულების⁴¹ საფუძველზე „ბიზნეს-ინკუბატორი“ იღებს

⁴⁰ 19 02 - „სამშვიდობო ინიციატივათა პროგრამა“.

⁴¹ სსიპ - აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა სტაჟირების, კვალიფიკაციის ამაღლების და დასაქმების ხელშეწყობის ცენტრი

ვალდებულებას დახარჯული რემონტის ხარჯები გაიქვითოს მოიჯარის მიერ გადასახდელი ქირის საფასურიდან. აღნიშნული ხელშეკრულების საფუძველზე, მოქმედი ინსტრუქციის⁴² შესაბამისად, უნდა მომხდარიყო სრული გასაქვითი თანხის (რემონტის ხარჯების) ვალდებულებად აღიარება და ყოველი წლის ბოლოს შესაბამისი გადასახდელის (მოთხოვნის) გამოქვითვა. შესაბამისად, 2020 წლის საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოსათვის ნარჩენი სახელშეკრულებო ვალდებულება – ჯამში 6,370 ლარის ოდენობით არ ასახულა „ბიზნესინკუბატორის“ 2020 წლის წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებაში. შედეგად, „3200 – სხვა მოკლევადიანი კრედიტორული დავალიანებების“ მუხლი 6,370 ლარით არამართებულად შემცირებულად და, შესაბამისად, „5100 – წმინდა ღირებულების“ მუხლი 6,370 ლარით გაზრდილად არის წარმოდგენილი, რაც მიუთითებს ორგანიზაციაში ფინანსური აღრიცხვისა და ანგარიშგების პროცესში კონტროლის მექანიზმების ხარვეზებზე. აღნიშნული შეცდომებით არასრულად არის წარდგენილი ვალდებულებები როგორც „ბიზნესინკუბატორის“ ინდივიდუალური, ასევე ფინანსთა სამინისტროს კონსოლიდირებულ და აფხაზეთის ნაერთ კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებებში.

კომპონენტი, სადაც
გამოვლინდა დარღვევა

„ბიზნეს-ინკუბატორი“.

2.4 შემოსავლები და ხარჯები

აუდიტის მიგნება

- **სსიპ – აფხაზეთის სულიერებისა და კულტურის ცენტრის** წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებაში „8200 – არასაოპერაციო ხარჯების“ მუხლზე არასწორად იყო ასახული 253,909 ლარის ხარჯები, ხოლო ა(ა)იპ – **სულიერების ცენტრის** წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებაში „8100 – არასაოპერაციო შემოსავლების“ მუხლზე არასწორად იყო ასახული 253,909 ლარის შემოსავლები. ვინაიდან, შესაბამისი დადგენილების⁴³ საფუძველზე მხოლოდ რეორგანიზაცია განხორციელდა და ა(ა)იპ – სულიერების ცენტრი ჩაითვალა სსიპ – აფხაზეთის სულიერებისა და კულტურის ცენტრის უფლებამონაცვლედ, შესაბამისად, ლიკვიდცია არ განხორციელებულა და ლიკვიდაციის ბალანსის წარდგენა არამართლზომიერი იყო. აღნიშნული შეცდომის საფუძველზე ასევე 253,909 ლარით არასწორად იყო წარდგენილი **აფხაზეთის მთავრობის კონსოლიდირებულ** ფინანსურ ანგარიშგებაში „8100 – არასაოპერაციო შემოსავლების“ და **განათლების სამინისტროს კონსოლიდირებულ** ფინანსურ ანგარიშგებაში „8200 – არასაოპერაციო ხარჯების“ მუხლები.
- **დევენილთა სამინისტროს** წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებაში დევენილთა კომპაქტურ ჩასახლებებში მცხოვრებთათვის გადაცემული მარაგები ჯამში

„ბიზნესინკუბატორის“ სარგებლობაში არსებული ქონების ნაწილის 2019 წლის 25 იანვრის საიჯარო ხელშეკრულება N1.

⁴² საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2007 წლის 28 დეკემბრის N1321 ბრძანებით დამტკიცებული „ავტონომიური რესპუბლიკის და ადგილობრივი ხელისუფლების საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ“ ინსტრუქციის მუხლი 2, პუნქტი 1, ქვეპუნქტი „დ“.

⁴³ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის 2019 წლის 26 ნოემბერი N39 დადგენილება „აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტროს სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული ზოგიერთი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის ლიკვიდაციისა და საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – „სულიერებისა და კულტურის ცენტრის“ რეორგანიზაციის შესახებ“, მუხლი 1, 1¹ და 1².

– 17,973 ლარის ღირებულებით, ნაცვლად „7800 – სხვა ხარჯების“ მუხლისა, შეცდომით იყო ასახული „7600 – გრანტების“ მუხლზე. რის შედეგად დევნილთა სამინისტროს წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებაში „7800 – სხვა ხარჯების“ მუხლი 17,973 ლარით არამართებულად შემცირებულად, ხოლო „7600 – გრანტების“ მუხლი – არამართებულად გაზრდილად იყო წარმოდგენილი.

- **„ბიზნესი-ნკუბატორის“** ბუღალტრული გატარებების არასრულყოფილების (ბუღალტრული ანგარიშები გახსნილია ბუღალტრის შეხედულებებისამებრ)⁴⁴ შედეგად, ბალანსის დანართი ფორმა N4-ის „7800 – სხვა ხარჯების“ ანგარიშზე ნაცვლად 40,476 ლარისა, შეცდომით ასახულია 50,464 ლარი, რის გამოც ფინანსურ ანგარიშგებაში ზედმეტადაა ასახული 9,989 ლარის ხარჯები და ამავე თანხით არასწორადაა შემცირებული კაპიტალის „5220 – გაუნაწილებელი მოგება/დაუფარავი ზარალი“ ანგარიშის ნაშთი. ასევე ბალანსის დანართ ფორმა N3-ში არასწორადაა ასახული „6400 – სხვა შემოსავლების“ ანგარიშზე 1,425 ლარი, რის შედეგად არამართებულად გაზრდილდაა წარმოდგენილი „5100 – წმინდა ღირებულების“ ანგარიშის ნაშთი.

აღნიშნული შეცდომების საფუძველზე ასევე არასწორადაა წარდგენილი **ფინანსთა სამინისტროს კონსოლიდირებულ** ფინანსურ ანგარიშგებაში „5100 – წმინდა ღირებულება“, „5220 – გაუნაწილებელი მოგება/დაუფარავი ზარალი“, „6400 – სხვა შემოსავლები“ და „7800 – სხვა ხარჯები“.

- **სავაჭრო პალატის** მიერ 2020 წელს განხორციელდა მის ბალანსზე 20,111 ლარის ნარჩენი საბალანსო ღირებულებით რიცხული ავტომატურად აუქციონის წესით – 10,250 ლარად გაყიდვა. აღნიშნული ოპერაცია მოქმედი ინსტრუქციის⁴⁵ შესაბამისად, საბალანსო ღირებულებასა და გაყიდვის ღირებულებას შორის სხვაობით გამოწვეული შემცირებული თანხა 9,861 ლარი უნდა ასახულიყო „7821 – საოპერაციო ხარჯების“ მუხლზე. თუმცა, პალატის მიერ აქტივის სრული საბალანსო ღირებულება არასწორად იქნა აღიარებული „7800 – სხვა ხარჯებად“. შესაბამისად, სავაჭრო პალატის წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებაში „7800 – სხვა ხარჯების“ მუხლი 10,250 ლარით არამართებულად გაზრდილდაა წარმოდგენილი.

აღნიშნული შეცდომების საფუძველზე ასევე არასწორადაა წარდგენილი **ფინანსთა სამინისტროს კონსოლიდირებულ** ფინანსურ ანგარიშგებაში „7800 – სხვა ხარჯები“.

- **სსიპ – აფხაზეთის გეოლოგიის და მინერალური რესურსების სააგენტოს** 2019 წელს ფინანსთა სამინისტროსგან უსასყიდლოდ გადაეცა საოფისე ფართი, რომლის მიღება-ჩაბარების აქტი უძრავი ქონების საბალანსო ნარჩენი ღირებულება შეცდომით იქნა ჩაწერილი 30,000 ლარით ნაკლები თანხით. აღნიშნული შეცდომა გასწორდა 2020 წელს და შეცდომით დაკლებული ღირებულების თანხა, შეცდომის გასწორების მიზნით, ნაცვლად გრანტით მიღებულ შემოსავლებში ასახვისა, არასწორად იქნა აღიარებული არასაოპერაციო შემოსავლებად. შესაბამისად, სსიპ – აფხაზეთის

⁴⁴ ფიქსირდება ისეთი ანგარიშები (საცნობარო მუხლები), რომლებიც არ არის გათვალისწინებული კანონმდებლობით დადგენილი ინსტრუქციით და არ აისახება ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

⁴⁵ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2007 წლის 28 დეკემბრის N1321 ბრძანებით დამტკიცებული „ავტონომიური რესპუბლიკის და ადგილობრივი ხელისუფლების საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ“ ინსტრუქციის მუხლი 23, პუნქტი 10, ქვეპუნქტები: „ა“ და „ბ“.

გეოლოგიის და მინერალური რესურსების სააგენტოს ფინანსურ ანგარიშგებაზე „6300 – გრანტებით“ მიღებული შემოსავლების მუხლი – 30,000 ლარით შემცირებულად, ხოლო „8100 – არასაოპერაციო შემოსავლების“ მუხლი – 30,000 ლარით გაზრდილად არასწორად არის წარმოდგენილი. აღნიშნული შეცდომების საფუძველზე ასევე არასწორადაა წარდგენილი **ფინანსთა სამინისტროს კონსოლიდირებულ** ფინანსურ ანგარიშგებაში „6300 – გრანტები“ და „8100 – არასაოპერაციო შემოსავლები“.

- **პროგრამების სააგენტომ** 2020 წელს საბალანსე მუხლებიდან – „1600 – მარაგები“, ჯამში – 27,370 ლარის და „2200 – გრძელვადიანი მცირეფასიანი აქტივები“, ჯამში – 20,698 ლარის ღირებულების, აქტივების ექსპლუატაციაში გადაცემის მიზეზით, ჩამოწერა და ასახა საცნობარო მუხლებზე. აღნიშნული ოპერაცია მოქმედი ინსტრუქციის⁴⁶ მოთხოვნებით უნდა აღრიცხულიყო, როგორც აქტივების საკუთარი მოხმარებისთვის გამოყენება „7200 – საქონელი და მომსახურების“ მუხლზე. თუმცა სააგენტომ არასწორი გატარებით ჩამოწერა ჯამში 48,068 ლარის აქტივები „8200 – არასაოპერაციო ხარჯების“ მუხლზე. შესაბამისად, პროგრამების სააგენტოს ფინანსურ ანგარიშგებაში 48,068 ლარით არამართებულად (შემცირებულად) არის წარმოდგენილი „7200 – საქონელი და მომსახურების“ მუხლი და გაზრდილია „8200 – არასაოპერაციო ხარჯების“ მუხლი. აღნიშნული შეუსაბამობით არის წარდგენილი ასევე ფინანსთა სამინისტროს კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგება.

ზემოაღნიშნული შეცდომები მიუთითებს ორგანიზაციებში ფინანსური აღრიცხვისა და ანგარიშგების პროცესში არასაკმარის კონტროლის მექანიზმებზე, რის შედეგადაც არაზუსტად, არასრულად და კლასიფიკაციის დარღვევით არის წარდგენილი შემოსავლები და ხარჯები როგორც აფხაზეთის მთავრობის, განათლების სამინისტროს და ფინანსთა სამინისტროს კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებებში, ასევე **აფხაზეთის წაერთ კონსოლიდირებულ** ფინანსურ ანგარიშგებაში.

კომპონენტი, სადაც გამოვლინდა დარღვევა

აფხაზეთის მთავრობა;
 ფინანსთა სამინისტრო;
 განათლების სამინისტრო;
 დევნილთა სამინისტრო;
 სავაჭრო პალატა;
 „ბიზნეს-ინკუბატორი“;
 პროგრამების სააგენტო;
 სსიპ – აფხაზეთის სულიერებისა და კულტურის ცენტრი;
 სსიპ – აფხაზეთის გეოლოგიის და მინერალური რესურსების სააგენტო.

⁴⁶ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2007 წლის 28 დეკემბრის N1321 ბრძანებით დამტკიცებული „ავტონომიური რესპუბლიკის და ადგილობრივი ხელისუფლების საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ“ ინსტრუქციის მუხლი 20, პუნქტი 8 და მუხლი 25, პუნქტი 2.

აუდიტის მიგნება

- **აფხაზეთის მთავრობის** 2020 წლის საანგარიშგებო პერიოდში ამორტიზებული 90,312 ლარის ჯამური ღირებულების ძირითადი აქტივები⁴⁷ არ არის ასახული შესაბამის საცნობარო მუხლში. შედეგად, აფხაზეთის მთავრობის ფინანსური ანგარიშგების საცნობარო მუხლი „08 – ამორტიზებული ძირითადი აქტივები“ წარმოდგენილია 90,312 ლარით არამართებულად შემცირებულად.
- **ჯანდაცვის სამინისტროს** ფინანსური ანგარიშგების მარაგების მუხლიდან ხარჯებში (7822) ჩამოწერილია ჯამში 395,881 ლარის ღირებულების აქტივები. დოკუმენტების შესწავლით გამოვლინდა, რომ სამინისტრომ 177,115 ლარის ღირებულების მარაგების ჩამოწერა განახორციელა შესაბამისი ბუღალტრული საფუძვლების⁴⁸ გარეშე და ჩამოწერილი 177,115 ლარის ღირებულების მარაგები აღრიცხა საცნობარო მუხლზე „04 – ხარჯებში ჩამოწერილი მარაგები ექსპლუატაციაში“. აუდიტის ობიექტის განმარტებით, აღნიშნული მარაგები ჩამოიწერა იმ საფუძვლით, რომ მათი გატანა 2020 წლის 22 დეკემბერს განახორციელეს EUMM-ის წარმომადგენლებმა და შესაბამისმა სახელმწიფო უწყებებმა, რომლებმაც უზრუნველყვეს ამ მარაგების ბენეფიციარებისათვის და შესაბამისი დაწესებულებებისათვის გადაცემა, თუმცა აღნიშნული ფაქტის დამადასტურებელი რაიმე სახის დოკუმენტი სამინისტროს არ გააჩნდა. აუდიტის ჯგუფის მიერ აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით ინფორმაციის მოთხოვნის შემდგომ, EUMM-მა სამინისტროს წერილობით დაუდასტურა მარაგების გადაცემის ფაქტი, თუმცა აღნიშნულის ან/და უშუალოდ ბენეფიციარებისათვის მიწოდების რაიმე სახის დოკუმენტი კვლავ ვერ იქნა წარმოდგენილი.
ვინაიდან მოქმედი ინსტრუქციით, საცნობარო მუხლში მითითებულია მატერიალური მარაგები, რომლებიც ექსპლუატაციაშია და იყენებს ორგანიზაცია, ხოლო აღნიშნული აქტივები საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოსათვის არ აღირიცხებოდა სამინისტროს საკუთრებაში, შესაბამისად, ჯანდაცვის სამინისტროს ფინანსური ანგარიშგების საცნობარო მუხლი „04 – ხარჯებში ჩამოწერილი მარაგები ექსპლუატაციაში“ წარმოდგენილია 177,115 ლარით არასწორად გაზრდილი ღირებულებით.
- **ჯანდაცვის სამინისტროს** მიერ სახელმწიფო შესყიდვის ხელშეკრულების⁴⁹ შეწყვეტის შემდეგ,⁵⁰ შპს „ნიუ ჰოსპიტალსი“ ითხოვდა ხელშეკრულების შეწყვეტით გამოწვეული ზიანის – 4,687 ლარის ოდენობით მიუღებელი შემოსავლის ანაზღაურების სამინისტროსთვის დაკისრებას. თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ⁵¹ შპს „ნიუ ჰოსპიტალსს“ სასარჩელო მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარი ეთქვა, რის შემდეგაც სამინისტრომ საჭიროდ არ მიიჩნია სადავო თანხაზე პირობითი ვალდებულების აღიარება. შპს „ნიუ ჰოსპიტალსმა“ გადაწყვეტილება გაასაჩივრა თბილისის

⁴⁷ „ნისან ლიფი“ და ვებგვერდი.

⁴⁸ პირველადი დოკუმენტის - მიღება-ჩაბარების აქტების გარეშე.

⁴⁹ 2018 წლის 4 აპრილს N4/3 ხელშეკრულება.

⁵⁰ სახელმწიფო შესყიდვის ხელშეკრულების დადების უფლების მოპოვების მიზნით შპს „ნიუ ჰოსპიტალსის“ მხრიდან არაკეთილსინდისიერი ქმედების ჩადენის მიზეზით.

⁵¹ 2020 წლის 21 ივლისის სასამართლო გადაწყვეტილება.

სააპელაციო სასამართლოში, სადაც ამ ეტაპზე მიმდინარეობს საქმის განხილვა. ვინაიდან დავა წარმოქმნილია წარსულში მომხდარი მოვლენის შედეგად და შეუძლია გავლენა იქონიოს სამინისტროს ფინანსურ შედეგებზე ან მდგომარეობაზე იმის მიხედვით, მომავალში მოხდება თუ არა ერთი ან მეტი ისეთი განუსაზღვრელი მოვლენა, რომელიც მთლიანად არ ექვემდებარება ორგანიზაციის კონტროლს,⁵² შესაბამისად, აღნიშნული თანხა წარმოადგენს პირობით ვალდებულებას და უნდა ასახულიყო სამინისტროს ფინანსურ ანგარიშგებაში. შედეგად, სამინისტროს ფინანსური ანგარიშგების საცნობარო მუხლი „06 – პირობითი ვალდებულებები“ წარმოდგენილია 4,687 ლარით არასწორად შემცირებული თანხით.

- **განათლების სამინისტროს** ნაერთი კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების საცნობარო მუხლი „08 – ამორტიზებული ძირითადი აქტივები“ წარმოდგენილია 43,409 ლარით არამართებულად შემცირებული ღირებულებით. აღნიშნული გამოწვეული იყო 42,386 ლარის საწყისი ნაშთის სამინისტროს აპარატის საცნობარო მუხლიდან შეცდომით გამოკლებითა და 1,023 ლარის არასწორი ელიმინირებით. კერძოდ, აღნიშნული თანხით შემცირებული იყო, როგორც სამინისტროს აპარატის კულტურისა და სპორტის სააგენტოს, ასევე სამინისტროს ფინანსური ანგარიშგების მონაცემები.

ზემოაღნიშნული შეცდომები მიუთითებს ორგანიზაციებში ფინანსური აღრიცხვისა და ანგარიშგების პროცესში შეუსაბამო კონტროლის მექანიზმებზე, რის შედეგადაც არაზუსტად და არასრულად არის წარდგენილი საცნობარო მუხლები როგორც აფხაზეთის მთავრობის კონსოლიდირებულ ფინანსურ ანგარიშგებაში, ასევე **აფხაზეთის ნაერთ კონსოლიდირებულ** ფინანსურ ანგარიშგებაში.

კომპონენტი, სადაც
გამოვლინდა დარღვევა

აფხაზეთის მთავრობა;
ჯანდაცვის სამინისტრო;
განათლების სამინისტრო.

2.6 არაარსებითი შეუსაბამობები

აუდიტის მიგნება

აფხაზეთის ა/რ ბიუჯეტით განსაზღვრული საბიუჯეტო ორგანიზაციების მიერ წარდგენილი ინდივიდუალური ფინანსური ანგარიშგებების შემოწმებით გამოვლინდა, რომ რიგი ორგანიზაციების ფინანსურ ანგარიშგებებზე არასწორი ინფორმაცია იყო ასახული, კერძოდ:

- **განათლების სამინისტროს აპარატმა** 2020 წელს სსიპ – კულტურისა და სპორტის სააგენტოს უსასყიდლოდ გადასცა 592,931 ლარის ღირებულების არასაცხოვრებელი შენობები, 24,965 ლარის ღირებულების მანქანა-დანადგარები და 783 ლარის ღირებულების ინტელექტუალური საკუთრება. გადაცემის ფაქტის მიუხედავად სამინისტროს აპარატის 2020 წლის ინდივიდუალური ფინანსური ანგარიშგების „2100 – ძირითადი

⁵² საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2007 წლის 28 დეკემბრის N1321 ბრძანებით დამტკიცებული „ავტონომიური რესპუბლიკის და ადგილობრივი ხელისუფლების საბიუჯეტო ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ“ ინსტრუქციის მუხლი 11, პუნქტი 1.

აქტივების“ ნაშთიდან აღნიშნული აქტივები არ არის ჩამოწერილი, შესაბამისად, განათლების სამინისტროს აპარატის აქტივების ნაშთი წარმოდგენილია 618,679 ლარით არამართებულად გაზრდილი თანხით.

- **სსიპ – გურამ ყურაშვილის სახელობის აფხაზეთის სახელმწიფო საგუნდო კაპელას** წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებაში „6300 – გრანტების“ მუხლზე არ იყო ასახული აფხაზეთის ა/რ განათლებისა და კულტურის სამინისტროსაგან 2020 წელს მიღებული 3,000 ლარის შემოსავლები.
- **სსიპ – სოხუმის კონსტანტინე გამსახურდიას სახელობის სახელმწიფო პროფესიული დრამატული თეატრის** წარდგენილ ფინანსურ ანგარიშგებაში „6300 – გრანტების“ მუხლზე არ იყო ასახული აფხაზეთის ა/რ განათლებისა და კულტურის სამინისტროსაგან 2020 წელს მიღებული 3,000 ლარის შემოსავლები.

ფინანსთა სამინისტროს აპარატის მიერ 2020 წელს განხორციელდა 5,488 ლარის ღირებულების აქტივების ლიკვიდაცია, რომლის დოკუმენტაციის შესწავლით გამოვლინდა, რომ სამინისტრომ არასწორად განახორციელა, ჯამში – 679 ლარის აქტივების სალიკვიდაციო რეესტრში ასახვა და ფინანსური ანგარიშგების საცნობარო მუხლის „10 – ხარჯებში ჩამოწერილი გრძელვადიანი მცირეფასიანი აქტივების“ ნაშთიდან ჩამოწერა. ასევე ფინანსთა სამინისტროს აპარატის ფინანსური ანგარიშგების საცნობარო მუხლზე „11 – განსაკარგავად გადასაცემი მოძრავი ქონება“ აღრიცხული იყო ჯამში – 1,790 ლარის აქტივები,⁵³ რომლებიც 2020 წლის საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოსათვის გასული იყო სამინისტროდან⁵⁴ და მათზე არ გააჩნდა საკუთრების უფლება. შესაბამისად, ფინანსთა სამინისტროს ფინანსურ ანგარიშგებაში საცნობარო მუხლები წარმოდგენილი იყო ჯამში 2,469 ლარით არასწორი ღირებულებით.⁵⁵ აღნიშნული შეუსაბამობებით არის წარდგენილი ასევე **ფინანსთა სამინისტროს კონდოლიდირებული და აფხაზეთის ნაერთი კონსოლიდირებული** ფინანსური ანგარიშგებები.

- **პროგრამების სააგენტოს** წარდგენილი ფინანსური ანგარიშგების დანართ ფორმა N2-ში არ ფიქსირდება ინფორმაცია – ჯამში 16,500 ლარის „7800 – სხვა ხარჯების“ მუხლით 2020 წელს უსასყიდლოდ გაცემული აქტივების შესახებ.
- **სსიპ – საინფორმაციო უზრუნველყოფის ცენტრის** წარდგენილი ფინანსური ანგარიშგების დანართ ფორმა N2-ში, რომელიც მოთხოვნილია ფინანსთა სამინისტროს მიერ, არ ფიქსირდება დეტალური ინფორმაცია ჯამში 357,213 ლარის „7600 – გრანტების“ მუხლით ლიკვიდაციის საფუძველზე მისი სამართალმემკვიდრისათვის 2020 წელს გადაცემული აქტივების შესახებ.
- **სსიპ – გეოლოგიისა და მინერალური რესურსების სააგენტოს** წარდგენილი ფინანსური ანგარიშგების დანართ ფორმა N2-ში, რომელიც მოთხოვნილია ფინანსთა სამინისტროს მიერ, არ ფიქსირდება დეტალური ინფორმაცია – ჯამში 248,581 ლარის „7800 სხვა ხარჯების“ მუხლით 2020 წელს დევნილთა კომპაქტურ ჩასახლებებში ჩატარებულ სადღეინფექციო მომსახურებაზე გაწეული ხარჯების შესახებ.

⁵³ ძირითადი საშუალება (ავტომობილი „კია პიკანტო“) - 1,485 ლარის და მცირეფასიანი აქტივები - 305 ლარის ღირებულებით.

⁵⁴ გადაცემული ან განადგურებული იყო.

⁵⁵ „10 - ხარჯებში ჩამოწერილი გრძელვადიანი მცირეფასიანი აქტივები“ 679 ლარით შემცირებული და „11 - განსაკარგავად გადასაცემი მოძრავი ქონება“ - 1,790 ლარით გაზრდილი ღირებულებით.

- იუსტიციის მინისტრის აპარატის წარდგენილი ფინანსური ანგარიშგების დანართ ფორმა N2-ში არ ფიქსირდება ინფორმაცია – ჯამში 3,641 ლარის „6300 – გრანტების“ მუხლით აფხაზეთის ა/რ ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროსაგან 2020 წელს უსასყიდლოდ მიღებული აქტივების – კვების პროდუქტების შესახებ.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის შესაბამისად, ორგანიზაციებში ბუღალტრული აღრიცხვა და ფინანსური ანგარიშგების წარდგენა წარმოებს კანონმდებლობით დადგენილი ინსტრუქციის შეუსაბამოდ, რაც მიუთითებს ბუღალტრული აღრიცხვის/ანგარიშგების პროცესში კონტროლის მექანიზმების არარსებობზე.

**კომპონენტი, სადაც
გამოვლინდა დარღვევა**

ფინანსთა სამინისტრო;

განათლების სამინისტრო;

იუსტიციის მინისტრის აპარატი;

პროგრამების სააგენტო;

სსიპ – გურამ ყურაშვილის სახელობის აფხაზეთის სახელმწიფო საგუნდო კაპელა;

სსიპ – სოხუმის კონსტანტინე გამსახურდიას სახელობის სახელმწიფო პროფესიული დრამატული თეატრი;

სსიპ – საინფორმაციო უზრუნველყოფის ცენტრი;

სსიპ – გეოლოგიისა და მინერალური რესურსების სააგენტო.

3. კანონმდებლობასთან და სხვა მარეგულირებელ ნორმებთან შეუსაბამობის საკითხები

3.1 შრომის ანაზღაურების ფონდის კანონშეუსაბამო ზრდა

აუდიტის მიგნება

მოქმედი კანონდებლობით,⁵⁶ დაუშვებელია 2018-2020 საბიუჯეტო წლებში საჯარო დაწესებულებაში დასაქმებულ პირთა შრომის ანაზღაურების ფონდის გაზრდა 2018 წლის შესაბამისი ბიუჯეტით გათვალისწინებული ასიგნებების ფარგლებში განსაზღვრულ ჯამურ მაჩვენებელთან შედარებით, გარდა 34-ე მუხლის მე-3 პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევებისა, აღნიშნული გულისხმობს, რომ 2019-2020 წლებში კანონით დადგენილი წესით საჯარო დაწესებულებაში დასაქმებულ პირთა შრომის ანაზღაურების ფონდი 2018 წელთან შედარებით შეიძლება გაიზარდოს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსთან შეთანხმებით, მხოლოდ შესაბამისი საბიუჯეტო წლის დაწყებამდე, საქართველოს შესაბამისი წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის განხილვის პროცესში.

აფხაზეთის ა/რ რესპუბლიკური ბიუჯეტის ხაზინის 2018-2020 წლების საკასო ხარჯების შედარებით ირკვევა, რომ 2020 წელს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსთან შეთანხმების გარეშე, კანონმდებლობის მოთხოვნების დარღვევით არის გაზრდილი შრომის ანაზღაურების ფონდი (შრომის ანაზღაურების, შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებულ პირთა ანაზღაურებისა და სუბსიდიის მუხლებით გაცემული ხელფასები) სხვადასხვა სტრუქტურებში, რის შედეგადაც ჯამში დაფიქსირდა 1,837,485 ლარის შრომის ანაზღაურების ფონდის კანონშეუსაბამო ზრდა და საბიუჯეტო სახსრების ხარჯვა.

კერძოდ: სახაზინო კოდით – 2.1 „შრომის ანაზღაურების“ ხარჯები 2020 წელს კონკრეტული ორგანიზაციებისთვის გაზრდილია ჯამში 1,070,021 ლარით (იხ. ცხრილი N2), ხოლო მთლიანი რესპუბლიკის მასშტაბით გაზრდილია ჯამში 495,719 ლარით.⁵⁷

ცხრილი N2. შრომის ანაზღაურების მუხლის ხარჯები (ლარი)⁵⁸

ორგანიზაციის კოდი	ორგანიზაციის დასახელება	2020 წელი	2019 წელი	2018 წელი	ზრდა 2020/2018	ზრდა 2020/2018 %
01 00	აფხაზეთის ა/რ უმაღლესი საბჭო	1,774,049	1,395,609	1,429,145	344,904	24%
02 01	აფხაზეთის ა/რ მთავრობის აპარატი	1,116,055	1,011,337	890,545	225,511 ⁵⁹	25%
02 04	აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულება – „აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის არქივის სამმართველო“.	102,000	104,926	92,373	9,627	10%

⁵⁶ საქართველოს კანონი „საჯარო დაწესებულებაში შრომის ანაზღაურების შესახებ“, მუხლი 34, პუნქტები: 1 და 3.

⁵⁷ მთლიანი რესპუბლიკური ბიუჯეტის დონეზე შრომის ანაზღაურების ხარჯების სხვა სტრუქტურებისათვის კლებისა და 2019-2020 წლებში შექმნილი ორგანიზაციებისათვის მატების გათვალისწინებით.

⁵⁸ ხაზინის ამონაწერი 2020 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელის შესრულების შესახებ (ფორმა E6).

⁵⁹ მოცემულ კონკრეტულ შემთხვევაში, ზრდა ძირითადად განპირობებული იყო აფხაზეთის ა/რ მთავრობის რეორგანიზაციის (აფხაზეთის ა/რ მთავრობის აპარტისა და აფხაზეთის ა/რ მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულება - ადმინისტრაციულ-სამეურნეო სამმართველოს შერწყმა) შედეგად დამატებითი სტრუქტურული ერთეულის შექმნის, აფხაზეთის ა/რ მთავრობის თავმჯდომარის თანაშემწეთა თანამდებობის დამატებითა და ხელშეკრულებით დასაქმებულ პირთა საშტატო თანამდებობაზე დანიშვნით.

05 00	აფხაზეთის ა/რ ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	410,996	408,103	369,199	41,797	11%
06 01	აფხაზეთის ა/რ განათლებისა და კულტურის სამინისტროს ცენტრალური აპარატი	678,269	712,651	599,728	78,541	13%
06 02	ზემო აფხაზეთის რესურსცენტრი	52,800	53,946	42,450	10,350	24%
06 03	გალის რაიონის რესურსცენტრი	80,535	82,987	68,800	11,735	17%
08 01	ზემო აფხაზეთში აფხაზეთის ა/რ მთავრობის წარმომადგენლობა	145,440	153,213	140,540	4,900	3%
18 01	აფხაზეთის ა/რ ფინანსთა და დარგობრივი ეკონომიკის სამინისტრო	1,021,921	939,882	763,906	258,015	34%
18 02	აფხაზეთის ფინანსთა და დარგობრივი ეკონომიკის სამინისტროს საქვეუწყებო დაწესებულება - ინფრასტრუქტურისა და დარგობრივ საკითხთა დეპარტამენტი	198,843	166,909	136,901	61,942	45%
18 05	სსიპ - აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა სტაჟირების, კვალიფიკაციის ამაღლების და დასაქმების ხელშეწყობის ცენტრი „ბიზნეს-ინკუბატორი“	84,500	63,075	61,800	22,700	37%
ჯამი⁶⁰					1,070,021	

ასევე, სახაზინო კოდით – 2.2.1 „შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებულ პირთა ანაზღაურების“ ხარჯები 2020 წელს კონკრეტული ორგანიზაციებისთვის გაზრდილია ჯამში 470,231 ლარით (იხ. ცხრილი N3), ხოლო მთლიანი რესპუბლიკის მასშტაბით გაზრდილია ჯამში 477,767 ლარით.⁶¹

ცხრილი N3. შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებულ პირთა ანაზღაურების მუხლი ხარჯები. (ლარი)⁶²

ორგანიზაციის კოდი	ორგანიზაციის დასახელება	2020 წელი	2019 წელი	2018 წელი	ზრდა 2020/2018	ზრდა 2020/2018 %
01 00	აფხაზეთის ა/რ უმაღლესი საბჭო	287,967	303,627	191,081	96,886	51%
02 01	აფხაზეთის ა/რ მთავრობის აპარატი	201,407	125,181	60,520	140,887 ⁶³	233%
05 00	აფხაზეთის ა/რ ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	90,141	54,138	63,851	26,290	41%
06 01	აფხაზეთის ა/რ განათლებისა და კულტურის სამინისტროს ცენტრალური აპარატი	92,775	99,986	91,927	848	1%
06 03	გალის რაიონის რესურსცენტრი	39,420	38,008	33,904	5,516	16%
08 01	ზემო აფხაზეთში აფხაზეთის ა/რ მთავრობის წარმომადგენლობა	37,200	37,926	35,050	2,150	6%
11 01	აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის იძულებით გადაადგილებულ პირთა - დევნილთა სამინისტრო	334,998	306,615	252,128	82,870	33%
18 01	აფხაზეთის ა/რ ფინანსთა და დარგობრივი ეკონომიკის სამინისტრო	88,783	78,113	33,275	55,508	167%

⁶⁰ ცხრილში ასახულია ინფორმაცია მხოლოდ იმ ორგანიზაციების შესახებ, რომელთაც უფიქსირდებათ 2020 წელს საკასო ხარჯების ზრდა 2018 წლის მონაცემებთან შედარებით. შესაბამისად, დაჯამებულ თანხაში არ შედის იმ ორგანიზაციების მონაცემები, რომელთაც შეუმცირდათ შრომის ანაზღაურება ან/და შეიქმნა 2019-2020 წლებში (2018 წელს არ უფიქსირდება მუხლზე „ხარჯი“).

⁶¹ მთლიანი რესპუბლიკური ბიუჯეტის დონეზე შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებულ პირთა ანაზღაურების ხარჯების სხვა სტრუქტურებისათვის კლებისა და 2019-2020 წლებში შექმნილი ორგანიზაციებისათვის მატების გათვალისწინებით.

⁶² ხაზინის ამონაწერი 2020 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელების შესრულების შესახებ (ფორმა E6).

⁶³ მცვემულ კონკრეტულ შემთხვევაში, ზრდა ძირითადად განპირობებული იყო აფხაზეთის ა/რ მთავრობის რეორგანიზაციით.

18 06	სსიპ - აფხაზეთის ა/რ სავაჭრო-სამრეწველო პალატა	2,100	400	500	1,600	320%
19 01	იუსტიციისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის საკითხებში აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მინისტრის აპარატი	174,144	105,312	116,467	57,677	50%
ჯამი: ⁶⁴					470,231	

აგრეთვე სახაზინო კოდით – 2.5 „სუბსიდიები“ – სსიპ-ებში/ა(ა)იპ-ებში დასაქმებულ პირთა შრომის ანაზღაურების ხარჯები მთლიანი რესპუბლიკის მასშტაბით გაზრდილია, ჯამში – 863,999 ლარით (იხ. ცხრილი N4).

ცხრილი N4. სუბსიდიების მუხლის ხარჯები. (ლარი)⁶⁵

სახაზინო მუხლი	2020	2019	2018	ზრდა 2020/2018	ზრდა 2020/2018 %
2.5.3.4 სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - თანამდებობრივი სარგო	1,852,297	1,613,425	1,534,193	318,104	21%
2.5.3.6 სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - პრემია	2,871	19,824	15,225	-12,354	-81%
2.5.3.7 სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - დანამატი	20,300	16,786	23,579	-3,279	-14%
2.5.3.11 სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - დამქირავებლის მიერ გაწეული სოციალური დახმარება ფულადი ფორმით	13,878	21,357	8,491	5,387	63%
2.5.3.12 სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებულ პირთა თანამდებობრივი სარგო	1,177,955	872,649	634,039	543,917	86%
2.5.3.14 სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებულ პირთა ჯილდო/პრემია		20,740		0	0%
2.5.3.15 სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებულ პირთა დანამატი	17,154	2,500	1,400	15,754	1125%
2.5.3.19 სუბსიდიები - სხვა სექტორებს - შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებულ პირთა დამქირავებლის მიერ გაწეული სოციალური დახმარება ფულადი ფორმით	550	1,997	4,079	-3,529	-87%
ჯამი:				863,999	

მიუხედავად იმისა, რომ სას-ის მიერ წინა წლის აუდიტის ანგარიშით გამახვილდა ყურადღება აღნიშნულ კანონშესაბამოზაზე, მიმდინარე წელს კვლავ დაფიქსირდა შრომის ანაზღაურების დამატებითი ზრდის შემთხვევები, რაც მიუთითებს აფხაზეთის ა/რ მხარჯავი დაწესებულებების პასუხისმგებელი პირების მხრიდან დაკისრებული მოვალეობებისადმი უპასუხისმგებლო დამოკიდებულებაზე, აგრეთვე იმ ფაქტზე, რომ სათანადო ღონისძიებები არ გატარებულა.

⁶⁴ ცხრილში ასახულია ინფორმაცია მხოლოდ იმ ორგანიზაციების შესახებ, რომელთაც უფიქსირდებოდათ 2020 წელს საკასო ხარჯების ზრდა 2018 წლის მონაცემებთან შედარებით. შესაბამისად, დაჯამებულ თანხაში არ შედის იმ ორგანიზაციების მონაცემები, რომელთაც შეუმცირდათ შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებულ პირთა ანაზღაურების ხარჯი ან/და შეიქმნა 2019-2020 წლებში (2018 წელს არ უფიქსირდებოდა მუხლზე ხარჯი).

⁶⁵ ხაზინის ამონაწერი 2020 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელების შესრულების შესახებ (ფორმა E6).

**კომპონენტები, სადაც
გამოვლინდა დარღვევა**

უმალლესი საბჭო;
 აფხაზეთის მთავრობა;
 ფინანსთა სამინისტრო;
 ჯანდაცვის სამინისტრო;
 განათლების სამინისტრო;
 დევნილთა სამინისტრო;
 იუსტიციის მინისტრის აპარატი;
 სავაჭრო პალატა;
 აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულება – „აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის არქივის სამმართველო“;
 ზემო აფხაზეთის რესურსცენტრი;
 გალის რაიონის რესურსცენტრი;
 ზემო აფხაზეთში აფხაზეთის ა/რ მთავრობის წარმომადგენლობა
 აფხაზეთის ფინანსთა და დარგობრივი ეკონომიკის სამინისტროს საქვეუწყებო დაწესებულება – ინფრასტრუქტურისა და დარგობრივ საკითხთა დეპარტამენტი;
 სსიპ – აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა სტაჟირების, კვალიფიკაციის ამაღლების და დასაქმების ხელშეწყობის ცენტრი „ბიზნეს-ინკუბატორი“.

3.2 შრომის ანაზღაურების კანონშეუსაბამო ზრდა

აუდიტის მიგნება

მოქმედი კანონმდებლობის⁶⁶ მიხედვით, 2018-2020 წლებში სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირებისა და პოლიტიკური თანამდებობის პირების თანამდებობრივი სარგოები უნდა განისაზღვროს შესაბამისი საშტატო ნუსხით და დადგინდეს არაუმეტეს ამ თანამდებობის პირებისათვის 2017 წელს გაცემული საშუალო თვიური შრომის ანაზღაურების მიხედვით. განსხვავებული წესით თანამდებობრივი სარგო შეიძლება დადგინდეს მხოლოდ საქართველოს შესაბამისი წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის განხილვის პროცესში.

მიუხედავად ზემოაღნიშნულისა, აფხაზეთის ა/რ უმაღლეს საბჭოში პოლიტიკური თანამდებობის პირებზე 2020 წელს ფიქსირდება ხელფასების, საშუალოდ, 45%-იანი ზრდა. კერძოდ, 2020 წლის მარტიდან უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარის ბრძანებით⁶⁷ დამტკიცებული საშტატო ნუსხის შესაბამისად, სარგოების გაზრდით (მატება 445 ლარიდან 1,995 ლარამდე) 2020 წლის 10 თვის განმავლობაში ჯამში – 199,300 ლარის საბიუჯეტო სახსრები დაიხარჯა მოქმედი კანონმდებლობის მოთხოვნათა შეუსაბამოდ.

ასევე აფხაზეთის ა/რ მთავრობის აპარატში პოლიტიკური თანამდებობის პირზე 2020 წელსაც გრძელდებოდა კანონმდებლობის მოთხოვნების გაუთვალისწინებლად გაზრდილი თანამდებობრივი სარგოს 5,750 ლარის (გაზრდილი 1,250 ლარით) გაცემა და ჯამში – 15,000 ლარის საბიუჯეტო სახსრები დაიხარჯა კანონმდებლობის მოთხოვნათა შეუსაბამოდ.

⁶⁶ საქართველოს კანონი „საჯარო დაწესებულებაში შრომის ანაზღაურების შესახებ“, მუხლი 34, პუნქტი 6.

⁶⁷ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარის 2020 წლის 2 მარტის N01/21 ბრძანება.

სას-ის მიერ წინა წლის ფინანსური აუდიტის ანგარიშით დაფიქსირებული აფხაზეთის ა/რ მთავრობის პოლიტიკური თანამდებობის პირის თანამდებობრივი სარგოს კანონმდებლობის შეუსაბამოდ მომატებაზე შესაბამისი რეაგირების ნაცვლად, 2020 წელს კვლავ დაფიქსირდა თანამდებობრივი სარგოების მატება პოლიტიკური თანამდებობის პირებზე.

კომპონენტი, სადაც
გამოვლინდა დარღვევა

უმაღლესი საბჭო;
მთავრობის აპარატი.

3.3 შვებულების ანაზღაურების კანონმდებლობასთან შეუსაბამობა

აუდიტის მიგნება

უმაღლესი საბჭოს რეგლამენტის⁶⁸ მიხედვით, უმაღლესი საბჭოს წევრი წელიწადში სარგებლობს 30 კალენდარული დღის ოდენობის შვებულებით, რომელიც, სურვილისამებრ, მიეცემა უმაღლესი საბჭოს სესიებს შორის პერიოდში, მთლიანად ან ორ ნაწილად. ასევე უმაღლესი საბჭოს შინაგანაწესის⁶⁹ მიხედვით და არსებული პრაქტიკის გათვალისწინებით, შვებულების მოთხოვნის შესახებ განცხადება წერილობითი ფორმით წარედგინება უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარეს (უმაღლესი საბჭოს აპარატის იმ თანამშრომლების მიერ, რომლებსაც ნიშნავს უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარე) ან უმაღლესი საბჭოს აპარატის უფროსს (იმ თანამშრომლების მიერ, რომლებსაც ნიშნავს უმაღლესი საბჭოს აპარატის უფროსი) საშვებულებო პერიოდის დაწყებამდე სამი სამუშაო დღით ადრე.

მიუხედავად ზემოაღნიშნული სწორი პრაქტიკისა, 2020 წელს უმაღლესი საბჭოს წევრებმა შვებულებაში გასვლასთან დაკავშირებით შესაბამისი განცხადებისა და ბრძანების გარეშე 3 თვის⁷⁰ განმავლობაში (93 კალენდარული დღე) ისარგებლეს შვებულებით.⁷¹ შესაბამისად, 2 თვის შვებულების ანაზღაურება, ჯამში – 140,400 ლარი გაცემულია ყოველგვარი სამართლებრივი საფუძვლის გარეშე და წარმოადგენს საბიუჯეტო სახსრების არამართლზომიერ ხარჯვას. ვინაიდან უმაღლესი საბჭოს დეპუტატებისათვის არ არის განსაზღვრული შვებულებით სარგებლობის წესი და საშვებულებო ანაზღაურების გაცემა ხორციელდება ზეპირი/სიტყვიერი შეთანხმებით. შესაბამისად, საბიუჯეტო სახსრების ხარჯვის კონტროლის პროცესი გამოირჩევა ნაკლოვანებით.

კომპონენტი, სადაც
გამოვლინდა დარღვევა

უმაღლესი საბჭო.

3.4 შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმების ხარვეზები

აუდიტის მიგნება

პროგრამების სააგენტოს მიერ 2020 წელს შრომითი ხელშეკრულებით, არამუდმივ ამოცანათა შესასრულებლად დასაქმებულ თანამშრომელთა რიცხოვნობამ გადააჭარბა კანონმდებლობით⁷² დადგენილ ნორმას. კერძოდ, 30 დღეზე მეტი ვადით შრომითი ხელშეკრულებით დასაქმებული 16

⁶⁸ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს რეგლამენტი, მუხლი 11, პუნქტი 1.

⁶⁹ აფხაზეთის ა/რ უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარის 2019 წლის 2 დეკემბრის N01/49 ბრძანების დანართი N1. შინაგანაწესის მუხლი 2, პუნქტი 2.

⁷⁰ იანვარი, ივლისი, აგვისტო.

⁷¹ ხაზინის ამონაწერით გაცემულია შვებულების ანაზღაურება, რითაც დასტურდება შვებულებით სარგებლობა.

⁷² საქართველოს კანონი „საქართველოს 2020 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“, მუხლი 25, პუნქტი 3.

თანამშრომლიდან, 11 მათგანის დასაქმების საკითხი უნდა შეთანხმებულიყო აფხაზეთის ა/რ მთავრობასთან. ზემდგომ ორგანოსთან შეთანხმების გარეშე 2020 წელს დასაქმებული აღნიშნული 11 პირის წლიურმა შრომის ანაზღაურებამ ჯამში შეადგინა 23,000 ლარი. შესაბამისად, ორგანიზაციის მიერ მოქმედი კანონმდებლობის მოთხოვნების გაუთვალისწინებლობის გამო, დაფიქსირდა საბიუჯეტო სახსრების კანონშესაბამო ხარჯვა.

კომპონენტი, სადაც
გამოვლინდა დარღვევა

პროგრამების სააგენტო.

4. წინა პერიოდში გაცემული რეკომენდაციების შესრულების მდგომარეობა

<p>რეკომენდაცია</p> <p>რეკომენდაციის შესრულების სტატუსი</p>	<p>ფინანსთა სამინისტროს ხელმძღვანელობამ ანგარიშგების მომზადებასთან დაკავშირებით შეიმუშაოს და დანერგოს ისეთი კონტროლის მექანიზმები, რომლებიც უზრუნველყოფს შიდა ჯგუფური ოპერაციების იდენტიფიცირებას, საბალანსო ერთეულების მიერ განხორციელებული ოპერაციებისა და ნაშთების ურთიერთშედარებას და ფინანსური ანგარიშგების კონსოლიდაციისას აღნიშნული ოპერაციების/ნაშთების ელიმინირებას, შედეგად კი კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგების უტყუარ და სამართლიან წარდგენას.</p> <p>შეუსრულებელი</p>
<p>რეკომენდაცია</p> <p>რეკომენდაციის შესრულების სტატუსი</p>	<p>კონტროლის ქმედითი მექანიზმების ფორმალიზებისა და კანონმდებლობით⁷³ გათვალისწინებული მოთხოვნების უზრუნველსაყოფად, შემუშავდეს (მომზადდეს) ფინანსთა სამინისტროსთან შეთანხმებული ფინანსური მართვისა და კონტროლის სისტემის დანერგვის გეგმა და ამ გეგმის შესრულების შესახებ ანგარიშები ყოველწლიურად არ არის წარდგენილი ფინანსთა სამინისტროში.</p> <p>შეუსრულებელი</p>
<p>რეკომენდაცია</p> <p>რეკომენდაციის შესრულების სტატუსი</p>	<p>ფინანსური ანგარიშგების საიმედოობისა და შესაძარისობის გაუმჯობესების მიზნით, აფხაზეთის ა/რ ერთიანი რესპუბლიკური ბიუჯეტით განსაზღვრულმა საბიუჯეტო ორგანიზაციებმა უზრუნველყოფილი ბუღალტრული აღრიცხვის ინსტრუქციით განსაზღვრული სააღრიცხვო პოლიტიკის შემუშავება, რომლის საშუალებითაც შესაძლებელი იქნება ბუღალტრული აღრიცხვის სათანადოდ წარმოება და შესაბამისი ფინანსური ანგარიშგებების მომზადება მოქმედი კანონმდებლობის მოთხოვნების გათვალისწინებით.</p> <p>ნაწილობრივ შესრულებული</p>
<p>რეკომენდაცია</p> <p>რეკომენდაციის შესრულების სტატუსი</p>	<p>ადამიანური ფაქტორებით გამოწვეული შეცდომების თავიდან აცილების და ბუღალტრული საქმიანობის ეფექტიანად წარმართვის მიზნით, მიზანშეწონილია, ფინანსური აღრიცხვის წარმოება სრულად განხორციელდეს სისტემატიზებული კომპიუტერული ბუღალტრული პროგრამის გამოყენებით.</p> <p>ნაწილობრივ შესრულებული</p>

⁷³ საქართველოს კანონი „სახელმწიფო შიდა კონტროლის შესახებ“, საქართველოს მთავრობის 2017 წლის 21 მარტის N133 დადგენილება „ფინანსური მართვისა და კონტროლის სისტემის ჩამოყალიბების წესისა და პროცედურების შესახებ“.

საკონტაქტო ინფორმაცია

**გაცემული
რეკომენდაციების
შესრულების
მონიტორინგის
პროცესზე
პასუხისმგებელ პირი**

ეთერ კაცაძე

უფროსი აუდიტორი, აუდიტის ჯგუფის უფროსი

ელმისამართი: ekatsadze@sao.ge

**სახელმწიფო
აუდიტის სამსახურის
რეკომენდაციების
შესრულების
მონიტორინგის
სისტემა**

<https://aris.sao.ge/>

**ვებგვერდი და
სოციალური მედია**

<https://www.sao.ge/>

<https://www.budgetmonitor.ge/ka>

<http://www.blog.sao.ge/>

<http://www.sai.ge/main/>

<https://www.linkedin.com/company/stateauditoffice/>

<https://www.youtube.com/user/saogeorgia>

<https://www.facebook.com/www.sao.ge>

ცხელი ხაზი

(+995 32) 243 81 81

ელექტრონული ფოსტა

sao@sao.ge

სახელმწიფო აუდიტის სამსახური
ქ.თბილისი, 0144, წმ. ქეთევან დედოფლის გამზირი N96
+995 32 243 84 38

SAO.GE